

Productiekosten van kuikenvlees

Een internationale vergelijking

P.L.M. van Horne

Rapport 2009-004
Maart 2009
Projectcode 31237
LEI Wageningen UR, Den Haag

Het LEI kent de werkvelden:

- Internationaal beleid
- Ontwikkelingsvraagstukken
- Consumenten en ketens
- Sectoren en bedrijven
- Milieu, natuur en landschap
- Rurale economie en ruimtegebruik

Dit rapport maakt deel uit van het werkveld Consumenten en ketens.

Productiekosten van kuikenvlees; Een internationale vergelijking

P.L.M. van Horne

Rapport 2009-004

ISBN/EAN: 978-90-8615-300-8

Prijs € 15,25 (inclusief 6% btw)

57 p., fig., tab., bijl.

In dit rapport worden de kostprijzen van kuikenvlees in 2007 in verschillende EU-landen vergeleken met Brazilië, Thailand en de Verenigde Staten. Voor alle genoemde landen is een doorkijk gemaakt naar het jaar 2012. Per land zijn de ontwikkelingen op het gebied van dierenwelzijn, milieu en voedselveiligheid in kaart gebracht. Geconcludeerd wordt dat de kosten in Nederland, Duitsland en Polen de komende jaren zullen stijgen. Als gevolg van deze kostenstijging zal het verschil in kostprijs met Brazilië en de Verenigde Staten verder toenemen.

This report compares the production costs of broilers in various EU countries in 2007 with those of Brazil, Thailand and the United States. For all these countries, we then look ahead to the year 2012. Developments regarding animal welfare, environmental measures and food safety are charted for each country. The conclusion is that the costs in the Netherlands, Germany and Poland are set to increase in the coming years. As a result of this increase in costs, the difference in production costs compared with Brazil and the United States will increase further.

Bestellingen

070-3358330

publicatie.lei@wur.nl

© LEI, 2009

Overname van de inhoud is toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

Het LEI is ISO 9000 gecertificeerd.

Inhoud

	Woord vooraf	5
	Samenvatting	6
	Summary	11
1	Inleiding	16
	1.1 Probleemstelling en aanleiding	16
	1.2 Opbouw van het rapport	17
2	Kostprijs van kuikenvlees in Nederland in 2007-2008	18
	2.1 Methode en uitgangspunten	18
	2.2 Recente ontwikkeling van de kostprijs	20
	2.3 Verschillen in kostprijs tussen bedrijven	21
3	Kostprijs van kuikenvlees 2007 in Europa	25
	3.1 Inleiding	25
	3.2 Kostprijs primaire productie	25
	3.3 Kostprijs na slachten	30
4	Kostprijs van kuikenvlees 2007 buiten Europa	32
	4.1 Inleiding	32
	4.2 Kostprijs primaire productie	32
	4.3 Kostprijs na slachten	35
5	Ontwikkeling kostprijs tot 2012 door overheidsbeleid	36
	5.1 Inleiding	36
	5.2 Ontwikkeling van de kostprijs in Europa tot 2012	36
	5.3 Kostprijs 2012 in Europa, VS, Thailand en Brazilië	43
6	Conclusies en discussie	45
	Literatuur	54
	Bijlage	56
	1 Verschillen in kostprijs op vleeskuikenbedrijven	56

Woord vooraf

Het LEI heeft in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en het Productschap Pluimvee en Eieren (PPE) de kostprijs van kuikenvlees in Nederland vergeleken met een aantal omringende landen. LNV en het willen inzicht verkrijgen in de concurrentiepositie van de Nederlandse pluimveevleessector.

In deze studie zijn de productiekosten in Nederland vergeleken met de productiekosten in de belangrijke afzetgebieden Duitsland en het Verenigd Koninkrijk en met die van concurrenten Frankrijk en Polen. Ook is een vergelijking gemaakt met enkele landen buiten de EU, namelijk de Verenigde Staten, Thailand en Brazilië. De vergelijking is gebaseerd op de situatie in het jaar 2007. Doordat in het verleden een dergelijke studie is uitgevoerd voor de basisjaren 2004 en 2000 is het mogelijk een vergelijking in de tijd te maken, om zo de internationale positie van Nederland te volgen.

Naast de vaststelling van het kostprijsniveau in 2007 is geïnventariseerd in welke mate de EU-landen aandacht besteden aan dierenwelzijn, milieu en voedselveiligheid, in hoeverre er in de genoemde landen al wet- en regelgeving is op dit terrein en welke ontwikkelingen in de regelgeving te verwachten zijn. Op basis van die informatie is een schatting gemaakt van de mogelijke kostprijsontwikkeling tot 2012. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen regelgeving op EU-niveau en aanvullende nationale wetgeving.

Deze studie is begeleid door een commissie met daarin vertegenwoordigers van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), de Productschappen Vee, Vlees en Eieren (PVE), de Nederlandse Organisatie van Pluimveehouders (NOP) en de Nederlandse Vakbond Pluimveehouders (NVP). Onze dank gaat uit naar alle personen die informatie hebben verstrekt in het kader van dit project. Vele instellingen, organisaties en bedrijven in binnen- en buitenland hebben namelijk data aangeleverd evenals informatie over de praktijksituatie op de bedrijven en over de wet- en regelgeving in het betreffende land. Het uiteindelijke resultaat geeft inzicht in de huidige en toekomstige concurrentiepositie van de Nederlandse kuikenvleessector.

Prof. dr. ir. R.B.M. Hurne

Algemeen Directeur LEI Wageningen UR

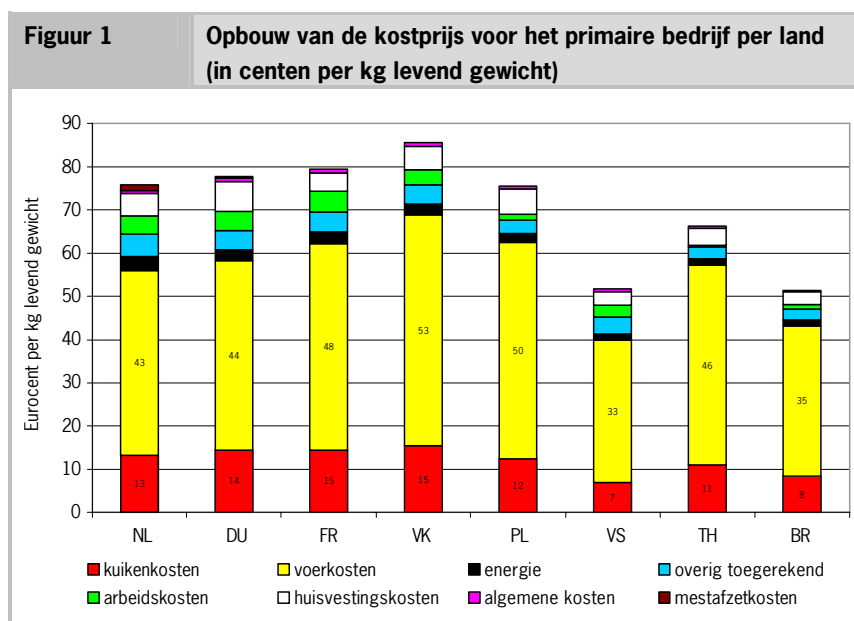
Samenvatting

Het LEI heeft in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en het Productschap Pluimvee en Eieren (PPE) de kostprijs van kuikenvlees in Nederland vergeleken met een aantal omringende landen. LNV en PPE willen inzicht verkrijgen in de concurrentiepositie van de Nederlandse pluimveevleessector. In het verleden heeft het LEI dergelijke studies uitgevoerd. Deze studie is qua methode en landenkeuze vergelijkbaar met de voorgaande studies. De studie bestaat uit drie delen: a) een internationale kostprijsvergelijking op basis van het jaar 2007 b) analyse van de verschillen in kostprijs tussen bedrijven en c) de ontwikkeling van de kostprijs tot 2012 als gevolg van nationale en Europese wet- en regelgeving.

Voor het basisjaar 2007 zijn de kostprijzen van kuikenvlees berekend voor de landen Nederland, Duitsland, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk en Polen. Voor deze landen zijn de belangrijkste data (technische resultaten, variabele en vaste kosten en prijzen) verzameld om vervolgens volgens een uniforme methode voor elk land de kostprijs voor kuikenvlees te berekenen. Figuur 1 geeft de resultaten voor het primaire bedrijf. Van de EU-landen had Polen in 2007 de laagste kostprijs, namelijk 75,4 cent per kg levend gewicht. In Nederland was de gemiddelde kostprijs met 75,9 cent net iets hoger. In Duitsland is de gemiddelde kostprijs iets hoger dan in Nederland (77,8 cent of +2%). Ook in Frankrijk is de kostprijs hoger dan in Nederland (79,4 cent of +4%). Het Verenigd Koninkrijk heeft een duidelijk hogere kostprijs dan Nederland (85,6 cent of +13%). De Nederlandse bedrijven combineren goede productieresultaten met een relatief lage voerprijs. Hiertegenover staan voor Nederland hoge mestafzetkosten, duurdere stallen en hoger energiekosten (energieheffing). Vooral de mestafzetkosten vormen in Nederland een hoge kostenpost, die in Frankrijk, Verenigd Koninkrijk en Polen ontbreekt.

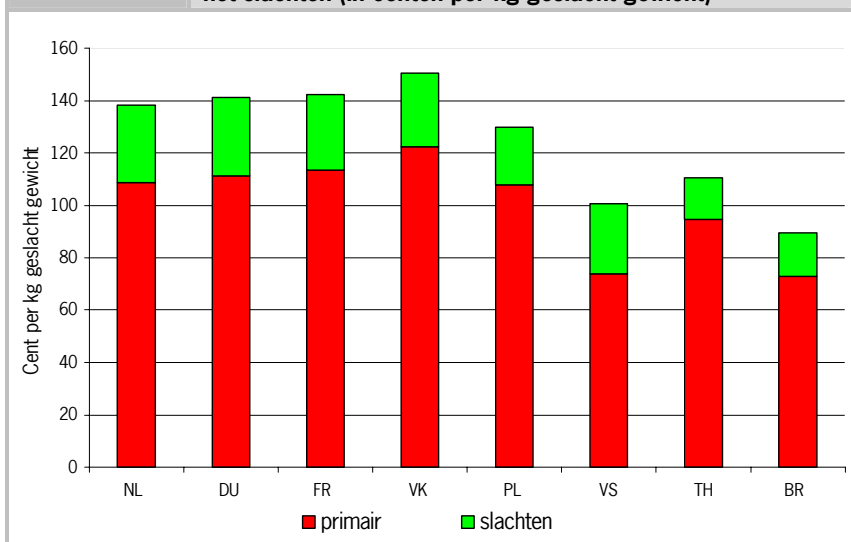
In deze studie is voor de verschillende landen gerekend met een gemiddelde kostprijs. Uit een analyse van LEI-data blijkt dat binnen Nederland de kostprijs van kuikenvlees varieert van 8% hoger tot 8% lager dan het gemiddelde. Het is waarschijnlijk dat dergelijke verschillen tussen bedrijven ook voorkomen in de andere landen. Dit betekent dat een bedrijf met een lage kostprijs in Nederland, Duitsland, Frankrijk of Polen een goede concurrentiepositie heeft. De verschillen tussen bedrijven binnen een land zijn groter dan de gesignaleerde verschillen tussen de landen.

Figuur 1 geeft ook de kostprijs voor enkele landen buiten de EU, namelijk de Verenigde Staten (VS), Thailand en Brazilië. De kostprijs van kuikenvlees in 2007 voor de producenten in de VS was 32% lager en in Brazilië 33% lager dan in Nederland. In Thailand was de kostprijs 13% lager dan in Nederland. De lagere kostprijs in de VS en Brazilië wordt voor een belangrijk deel verklaard door de lage voerprijs. Dit is het gevolg van een groot lokaal aanbod van veevoergrondstoffen. Voor Brazilië en Thailand zijn de gunstige klimaatomstandigheden en lage arbeidskosten van belang. In de landen buiten de EU wordt de kostprijs ook verlaagd door het ontbreken van met Europa vergelijkbare wet- en regelgeving. Voorbeelden hiervan zijn het verbod op het gebruik van antimicrobiële groeibevorderaars en diermeel in pluimveevoeders.

In deze studie ligt het accent op de kosten in de primaire sector. Om toch ook een beeld te geven van kosten na slachten zijn voor de verschillende landen de slachtkosten in beeld gebracht. Vooral door de lagere arbeidskosten zijn de slachtkosten in Brazilië en Thailand duidelijk lager dan in de EU-landen. De kostprijs na het slachten is het laagst in Brazilië. In Nederland, de VS, Thailand en Brazilië was de kostprijs in 2007 respectievelijk 138, 101, 111 en 90 cent per kg geslacht gewicht.

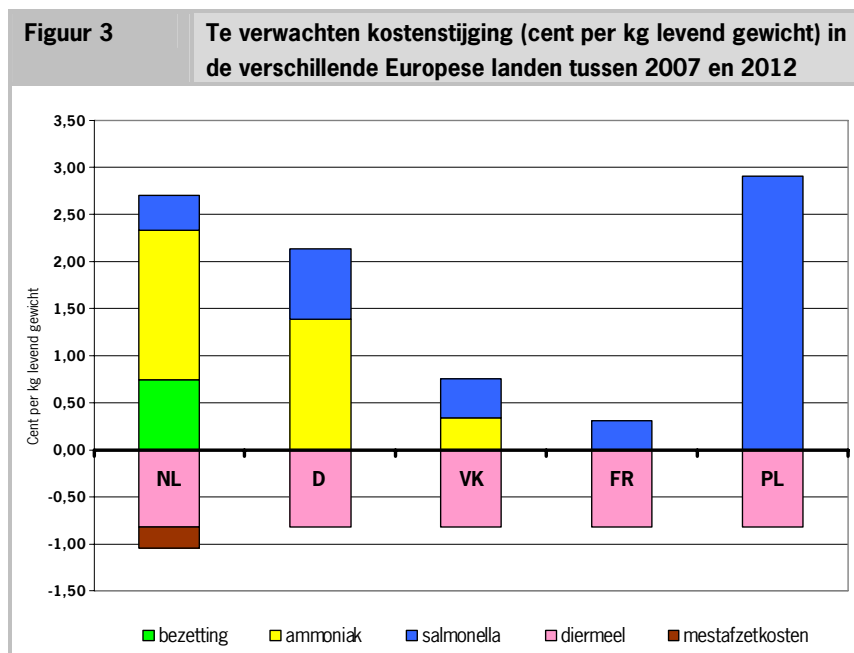
Figuur 2 Kosten voor de primaire productie (vleeskuikenbedrijf) en het slachten (in centen per kg geslacht gewicht)

De komende jaren wordt er zowel op Europees als op nationaal niveau wetgeving van kracht die van invloed zal zijn op de kostprijs van kuikenvlees. Deze regelgeving heeft betrekking op voedselveiligheid, dierenwelzijn en milieu. Op al deze terreinen stelt de maatschappij en de burger in Nederland, maar ook in Europa, voorwaarden die worden omgezet in regels en wetten. In 2010 wordt EU-regelgeving ingevoerd die bezettingsdichtheid in vleeskuikenstallen reguleert. Hoewel dit een Europese maatregel is, zijn de economische gevolgen vooral in Nederland groot doordat hier de gemiddelde bezettingsdichtheid hoger is dan in andere landen. Op het gebied van milieu krijgen de Nederlandse vleeskuikenhouders te maken met nationale regelgeving om de ammoniakemissie te verminderen. Volgens de huidige regelgeving zullen alle vleeskuikenstallen voor 2010 emissiearm moeten zijn. Ten slotte is er nog op EU-niveau de zoönose-richtlijn. Hoewel ook hier de kosten voor de Nederlandse bedrijven zullen stijgen is het de verwachting dat vooral in Polen de stijging groter zal zijn in Nederland. Tegenover de stijging van de kosten staan voor de kuikensector ook twee mogelijke meevallers. Indien het verbod op het gebruik van diermeel versoepeld wordt, kan in heel Europa de kostprijs dalen door een lagere voerprijs. Voor de Nederlandse pluimveehouders kan de kostprijs iets dalen door lagere mestafzetkosten. Verwacht wordt dat, na de ingebruikname van de mestverbrandings-

installatie in Moerdijk, de mestafzetkosten voor droge mest iets zullen dalen. Het resultaat is dat in 2012 de kostprijs in Nederland gestegen is met 1,7 cent per kilogram levend gewicht. In Duitsland is de stijging 1,3 cent. In het Verenigd Koninkrijk is de stijging nihil en in Frankrijk daalt de kostprijs met 0,5 cent per kilogram levend gewicht. In Polen zal de kostprijs stijgen met 2,1 cent, vooral als gevolg van maatregelen om de salmonellabesmetting te verminderen. Figuur 3 geeft de kosten per land voor de verschillende thema's.

Doordat in de VS, Brazilië en Thailand geen concrete maatregelen verwacht worden die de kostprijs zullen verhogen, zal het verschil in kostprijs met Nederland, Duitsland en Polen verder toenemen.

Samenvattend kan worden gesteld dat de kostprijs voor kuikenvlees in Europa duidelijk hoger is dan in derde landen, zoals in Brazilië en de Verenigde Staten en in mindere mate Thailand. In Europa en dan vooral in Noordwest-Europa, betreft de consumentenvraag naar pluimveevlees vooral kipfilet en in veel mindere mate pootvlees. Dit betekent dat de vraag naar de verschillende delen van het kuiken niet in evenwicht is met het aanbod. Als gevolg hiervan wordt enerzijds pootvlees geëxporteerd naar landen buiten de EU (onder andere

Oost-Europa) en anderzijds vindt er import plaats van kipfilet uit derde landen (onder andere Brazilië). De geïmporteerde kipfilet wordt bevroren aangeboden en dit product wordt vooral gebruikt voor verdere verwerking tot (samengestelde) diepvriesproducten. In 2007 zijn door de EU invoercontingenten ingesteld waardoor de import hoeveelheden die tegen een lage heffing ingevoerd worden aan een maximum zijn gebonden. Maar buiten deze contingenten blijft invoer van naturel kipfilet economisch aantrekkelijk ondanks de hoge EU-invoerheffingen. De hoeveelheid invoer van naturel kipfilet zal beïnvloed worden door de verschillen in kostprijs tussen de EU-landen en derde landen (zoals onderzocht in de studie) en door wisselkoersverhoudingen. De Nederlandse kuikensector zal zich moeten richten op de afzet van vers kuikenvlees in Nederland, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Uit de statistieken blijkt dat de uitvoer naar Duitsland de laatste jaren afneemt, terwijl de uitvoer naar het Verenigd Koninkrijk duidelijk toeneemt. Zoals ook uit deze studie blijkt, heeft Nederland de laatste jaren een duidelijk lagere kostprijs dan de producenten in het Verenigd Koninkrijk. Dit kan dan ook voor een belangrijk deel de toename in export naar het VK verklaren. Voor beide markten is het belangrijk een kwalitatief hoogwaardig en veilig product aan te bieden.

Summary

Production costs of broiler meat; An international comparison

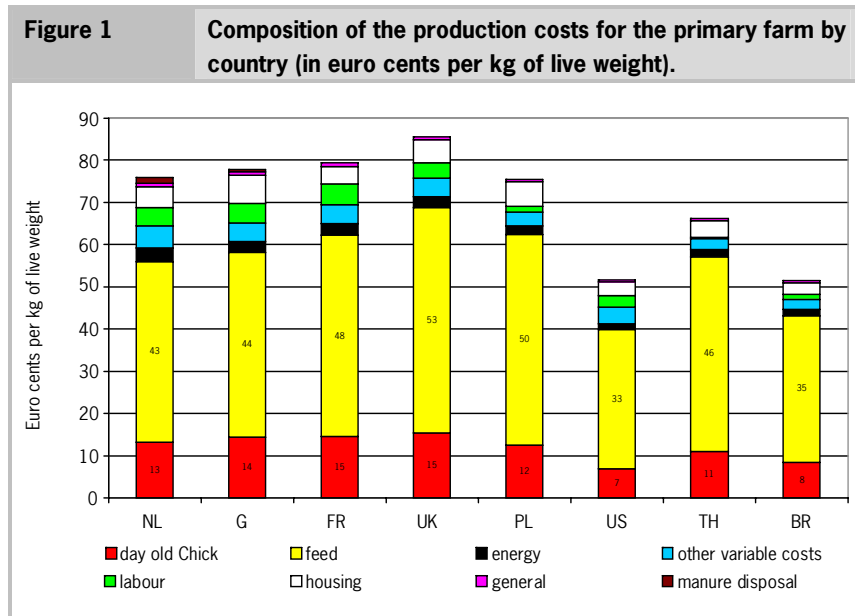
On behalf of the Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality and the Product Board for Poultry and Eggs (PPE), LEI compared the production costs of broilers in the Netherlands with a number of neighbouring countries. The Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality and the PPE are keen to gain insight into the level of competitiveness of the Dutch poultry sector. LEI has carried out similar studies in the past. In terms of its method and choice of countries, this study is comparable with previous studies. The study consists of three parts: a) an international comparison of production costs on the basis of the year 2007; b) analysis of the differences in production costs between farms; and c) the development of the production costs until 2012 as a consequence of national and European regulations and legislation.

The production costs of broilers in the reference year, 2007, were calculated for the Netherlands, Germany, France, the United Kingdom, and Poland. These calculations were performed by collecting the most important data for each country (the technical results, the variable and fixed costs, and the prices) and determining the production costs for broilers in each country using a uniform calculation method. Figure 1 shows the results for the primary farms. Of the EU countries, Poland had the lowest production costs in 2007, namely €0.754 per kg of live weight. In the Netherlands, the average production costs were a little higher at €0.759. In Germany, the average production costs were a little higher than in the Netherlands (€0.778 or +2%). In France, too, the production costs were higher than in the Netherlands (€0.794 or +4%). The United Kingdom had significantly higher production costs than in the Netherlands (€0.856 or +13%). Dutch farms combine good production results with relatively low feed prices. Conversely, Dutch broiler farms are confronted with high manure-disposal costs, more expensive poultry houses, and higher energy costs (energy tax). The Dutch manure-disposal costs in particular constitute a high cost item that is not incurred by broiler farmers in France, the United Kingdom, or Poland.

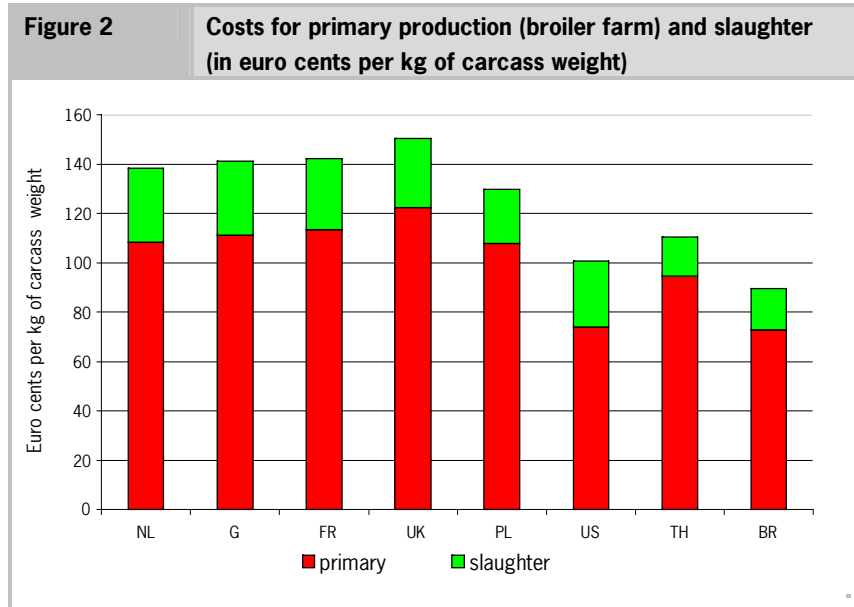
The calculations used in this study for the various countries are based on average production costs. An analysis carried out using LEI data reveals that

the production costs within the Netherlands for chicken vary between 8% higher and 8% lower than the average. Such differences between farms probably also occur in the other countries. This means that a farm with low production costs in the Netherlands, Germany, France or Poland has a good competitive position. The differences between farms within a country are greater than the differences noted between the countries.

Figure 1 presents the production costs for a number of countries outside the EU, namely the USA, Thailand and Brazil. In 2007, the US producers' production costs for chicken were 32% lower than in the Netherlands, whilst in Brazil production costs were 33% lower. In Thailand, the production costs were 13% lower than in the Netherlands. The lower production costs in the USA and Brazil can be largely explained by the low feed price. This is the result of a large local supply of feed ingredients for animal feed. For Brazil and Thailand, the favourable climate conditions and the low labour costs are important factors. In the non-EU countries, the production costs are also reduced by the lack of regulations and legislation comparable with those within the EU. Examples include the prohibition of the use of antimicrobial growth stimulators and meat-and-bone meal in poultry feed which are not allowed in the EU.

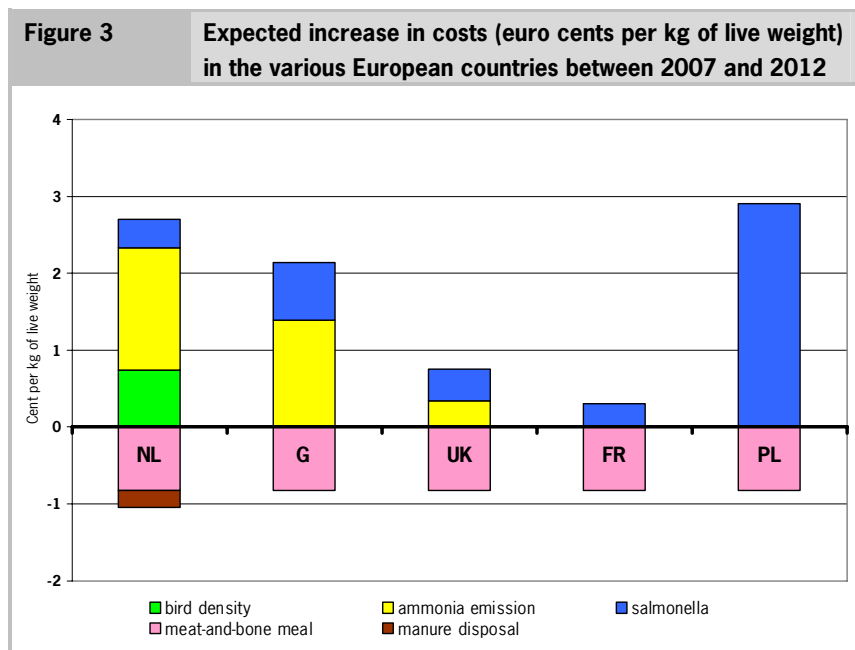
This study focuses on the costs within the primary sector. In order to give an impression of costs after slaughter, the slaughter costs have also been mapped out for the different countries. The slaughter costs are considerably lower in Brazil and Thailand than in the EU primarily due to the lower labour costs. The production costs after slaughter are lowest in Brazil. In the Netherlands, the USA, Thailand and Brazil, the production costs in 2007 were €1.38, €1.01, €1.11 and €0.90 per kg of carcass weight respectively.

During the coming years, both European and national legislation will come into force which will exert an influence on the production costs of chicken. These regulations relate to food safety, animal welfare, and protection of the environment. In all these areas, both society and the public in the Netherlands - and in other European member states - impose conditions that are interpreted in terms of legislation and regulations. In 2010, EU regulations will be introduced to regulate the bird density in broiler houses. Although this is a European measure, it will have particularly strong economic consequences for the Netherlands as the average bird density is greater in the Netherlands than in other countries. Dutch broiler farmers will also be confronted with national environmental measures designed to reduce the level of ammonia emissions. Pursuant to the current regulations, all

broiler houses will need to achieve low-emission standards by 2010. Lastly, the Zoonoses Directive is an additional measure at EU level. Although this will also increase the costs incurred by Dutch farms, it is nevertheless expected that the resultant cost increases will be greater in Poland in particular.

Offsetting the rise in costs are two potential benefits for the broiler sector. If the ban on using meat-and-bone meal is relaxed, the production costs could be reduced all over Europe due to the lower feed price. For Dutch poultry farmers, the production costs could be reduced by lower manure disposal costs. A slight decline in the manure disposal costs for dry manure is expected after the manure incineration plant in Moerdijk is brought into service. The result is that in 2012 the production costs in the Netherlands will have risen by over €0.017 per kilogram of live weight. In Germany, that increase will be €0.013. In the United Kingdom, there will be no increase, while in France the production costs will fall by €0.005 per kg of live weight. In Poland, the production costs will rise by €0.021, primarily as a consequence of measures aimed at reducing salmonella contamination. Figure 3 shows the costs in each country for the different themes.

As no concrete measures are expected in the US, Brazil and Thailand that would raise production costs, the difference in production costs compared with the Netherlands, Germany and Poland will grow still further.

To summarise, the production costs of broilers within Europe are significantly higher than those in other countries such as Brazil, the United States and to a lesser extent Thailand. In Europe - and particularly in north-western Europe - consumer demand for poultry relates chiefly to chicken breast and, to a lesser extent, chicken legs. This means that demand for the various parts of the broiler is not balanced with the supply. Consequently, chicken legs are on the one hand exported to countries outside the EU (e.g. Eastern Europe) while on the other hand chicken breast is imported from other countries (such as Brazil). The imported chicken breast is supplied frozen and this product is used primarily for further processing into frozen products, particularly frozen convenience foods. In 2007, the EU created import quotas, whereby a maximum is set for the import quantities imported under a low tariff. However, outside these quotas, imports of chicken breast remain economically attractive despite the high EU import tariffs. The quantity of imports of chicken breast will be influenced by the differences in production costs between the EU countries and other countries (as investigated in the study) and by exchange rates. The Dutch broiler sector will need to focus on sales of fresh poultrymeat in the Netherlands, Germany and the United Kingdom. The statistics show that exports to Germany have been declining in recent years, while exports to the United Kingdom have been clearly increasing. Also this study also shows, Dutch producers have had much lower production costs in recent years than producers in the United Kingdom. This may to a considerable extent explain the increase in exports to the UK. For both markets, it is important to offer a high-quality and safe product.

1 Inleiding

1.1 Probleemstelling en aanleiding

In het verleden heeft het LEI-studies uitgevoerd naar de kostprijsontwikkeling van kuikenvlees. In deze studies zijn de kostprijzen voor kuikenvlees van meerdere landen met elkaar vergeleken en tevens is een doorkijk gemaakt naar de toekomstige kostprijsontwikkeling. Deze studies werden uitgevoerd voor het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en de Productschappen Vee, Vlees en Eieren (PVE). In de meest recente studie waren 2000 en 2004 de basisjaren voor de vergelijkingen.

Het ministerie van LNV signaleert dat er veel recente ontwikkelingen zijn die van invloed zijn op de kostprijzen en de internationale concurrentiepositie. Dit was voor het ministerie van LNV aanleiding om het LEI te vragen een actualisatie te maken van de kostprijzenstudie. Vervolgens is besloten om dit gezamenlijk met de PVE op te pakken, waarbij ook de kosten door beide partijen gedragen worden. In aanvulling op de internationale vergelijking en de toekomstige kostprijsontwikkeling willen de opdrachtgevers ook inzicht krijgen in de verschillen in kostprijs tussen de bedrijven in Nederland.

Het onderzoek heeft betrekking op de pluimveevleessector waarbij de kostprijs van kuikenvlees centraal staat. Het onderzoek kan worden onderverdeeld in vijf delen:

- 1) de actuele kostprijs van kuikenvlees in Nederland (basisjaar 2007);
- 2) de verschillen in kostprijs tussen bedrijven in Nederland;
- 3) de kostprijs voor kuikenvlees in concurrerende EU-landen;
- 4) de kostprijs voor kuikenvlees in enkele landen buiten de EU;
- 5) de kostprijsontwikkeling tot 2012.

Voor de onderdelen 3 en 4 wordt aangesloten bij de voorgaande LEI-studies. Hierdoor kan de ontwikkeling van de kostprijs en de bijbehorende concurrentiepositie in de loop van de tijd gevolgd worden. De werkwijze en de methode zijn dus niet gewijzigd.

1.2 Opbouw van het rapport

Bij de opbouw van het rapport is ervoor gekozen om deze vergelijkbaar te houden met de opbouw in de voorgaande LEI-studies. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de actuele ontwikkeling van de kostprijs in Nederland. Hoewel in deze studie het basisjaar 2007 centraal staat zijn er sindsdien grote veranderingen geweest in de voerprijs en ook in de kostprijsontwikkeling. Deze veranderingen worden beschreven in paragraaf 2.2. In het tweede deel van hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de verschillen in kostprijs tussen bedrijven met vleeskuikens.

Hoofdstuk 3 schetst de kostprijzen voor kuikenvlees in enkele Europese landen en in hoofdstuk 4 staat de vergelijking van de kostprijs van kuikenvlees met drie landen buiten de EU centraal. In hoofdstuk 5 volgt dan een doorkijk naar 2012. Ten slotte wordt het rapport afgesloten met het hoofdstuk Conclusies en discussie.

2 Kostprijs van kuikenvlees in Nederland 2007-2008

2.1 Methode en uitgangspunten

De kostprijs geeft de kosten weer die het maken van een eenheid product, in dit geval een kilogram kuikenvlees, met zich meebrengt. Hierbij wordt de continuïteit van het pluimveebedrijf als basis genomen, waarbij investeringen op basis van vervangingswaarde worden toegerekend aan het eindproduct. Voor een bedrijf dat maar één product voortbrengt is het bepalen van de kostprijs relatief eenvoudig. In deze studie wordt uitgegaan van professionele en gespecialiseerde bedrijven met vleeskuikens die uitsluitend gericht zijn op het produceren van kuikenvlees. Voor dergelijke bedrijven kunnen alle algemene en vaste kosten van het bedrijf worden toegerekend aan het eindproduct vleeskuikens.

De totale kosten voor het produceren van kuikenvlees is de som van de toegerekende en de niet-toegerekende (vaste) kosten. De totale kosten per opgehokt kuiken worden vervolgens gedeeld door het aantal kilogrammen afgeleverd levend gewicht. Het resultaat is de kostprijs per kg levend gewicht. Tabel 2.1 geeft de opbouw.

Tabel 2.1	Opbouw van de kostprijs van kuikenvlees
	<i>Toegerekende kosten</i>
	Aankoop eendagskuiken
	Voederkosten
	Overig
	<i>Niet-toegerekende kosten</i>
	Arbeid
	Huisvesting
	Algemene kosten
	<i>Totale kosten per opgehokt kuiken</i>
	<i>Totale kosten per kg levend gewicht</i>

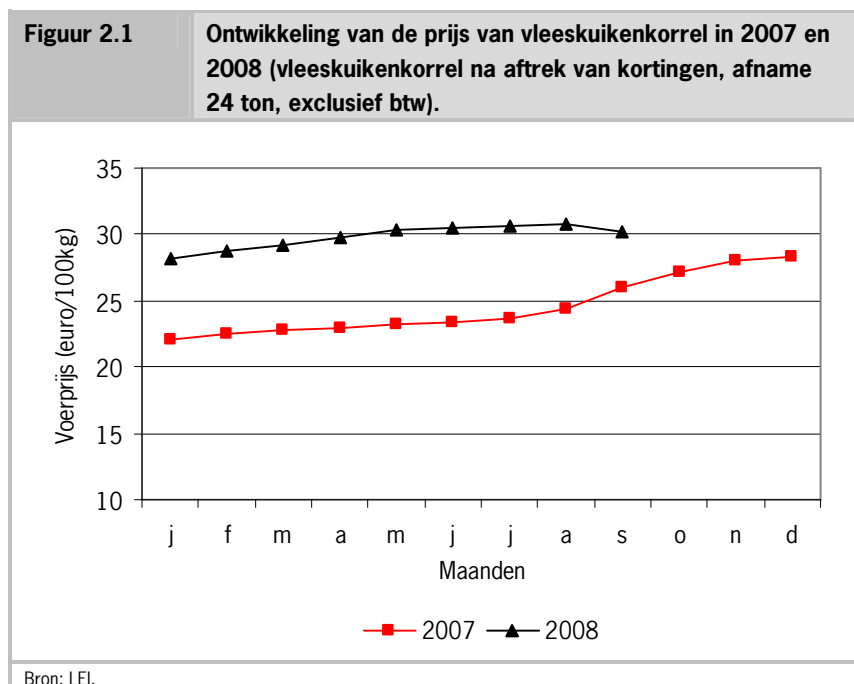
Om te komen tot een kostprijsberekening zijn meerdere uitgangspunten nodig. De uitgangspunten zijn te verdelen in drie groepen, namelijk algemene,

technische en financiële uitgangspunten. In tabel 2.2 staat een volledige lijst van alle uitgangspunten met daarbij tussen haakjes de bijbehorende eenheid. Op basis van deze uitgangspunten worden de totale kosten per opgehoekt kuiken berekend. Alle bedragen genoemd in deze studie zijn exclusief btw.

Tabel 2.2	Uitgangspunten voor de berekening van de kostprijs van kuikenvlees
<i>Algemene uitgangspunten</i>	
-	bedrijfs grootte (aantal kuikenplaatsen)
-	kuikens per arbeidskracht (aantal kuikenplaatsen)
-	afschrijvingstermijn van de stal (jaren)
-	afschrijvingstermijn van de inventaris (jaren)
-	rente (percentage)
-	onderhoud stal (percentage van investering per jaar)
-	onderhoud inventaris (percentage van de investering per jaar)
-	algemene bedrijfskosten (euro per jaar)
-	arbeidsvergoeding (euro per uur)
<i>Technische uitgangspunten</i>	
-	lengte productieperiode (dagen)
-	lengte leegstandsperiode (dagen)
-	levend eindgewicht per kuiken (gram)
-	voederconversie (kg voer/ kg vlees)
-	bezetting (aantal kuikens per m ² staloppervlakte)
-	eindgewicht van de kuikens (gram)
-	uitval (percentage)
<i>Financiële uitgangspunten</i>	
-	investering stal (euro per m ² oppervlakte)
-	investering inventaris (euro per m ² oppervlakte)
-	voerprijs (euro per 100 kg)
-	prijs eendagskuiken (euro per stuk)
-	mestafzetkosten (euro per ton mest)
-	afleverkosten (euro per kuiken)
-	gezondheidszorg (euro per kuiken)
-	elektriciteit (euro per kuiken)
-	verwarmingskosten (euro per kuiken)
-	overige toegerekende kosten (euro per kuiken)

2.2 Recente ontwikkeling van de kostprijs

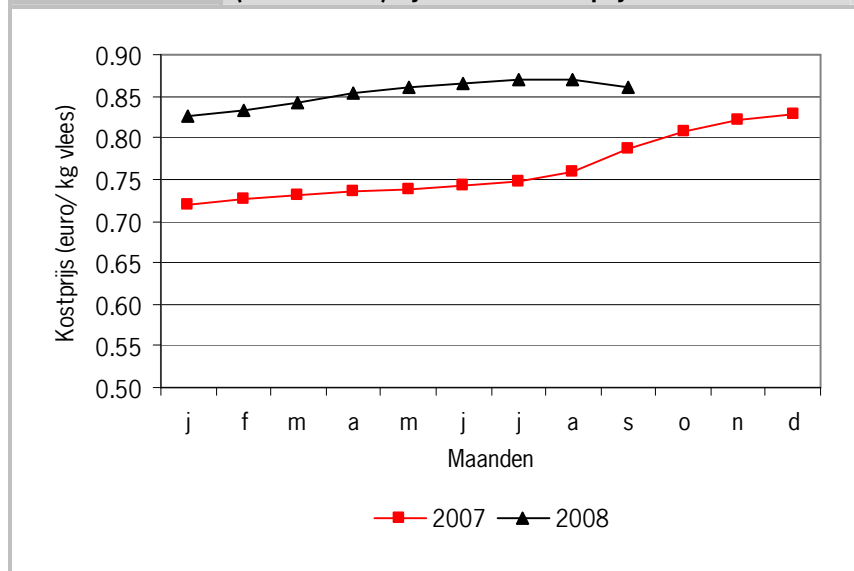
In deze studie is 2007 het basisjaar. Dat betekent dat de prijzen van dit jaar als uitgangspunt voor de kostprijsberekening zijn genomen. Sinds 2007 zijn er echter prijsontwikkelingen opgetreden die grote invloed hadden op de kostprijs. Voor de Nederlandse vleeskuikenhouders was dit vooral de verhoging van de prijs van pluimveevoeders. Om een beeld te geven van de meest recente kostprijzen wordt in deze paragraaf de ontwikkeling van de voerprijs beschreven en vervolgens wordt het effect van de verandering in de kostprijs weergegeven. Figuur 2.1 geeft de ontwikkeling weer van de prijs van vleeskuikenkorrel gedurende 2007 en een deel van 2008 (LEI, 2008).

Figuur 2.2 geeft de ontwikkeling van de kostprijs met de uitgangspunten voor het jaar 2007, waarbij de prijs van vleeskuikenkorrel per maand is geactualiseerd. De kostprijs van kuikenvlees in Nederland was in 2007 gemiddeld 76 cent per kg. In het najaar 2007 steeg de voerprijs fors van 23 euro naar 28 euro per 100 kg. De stijging van de voerprijs heeft zich in de eerste helft van

2008 voortgezet met als gevolg een duidelijk hogere kostprijs. Over de eerste zes maanden van 2008 was de gemiddelde kostprijs in Nederland 85 cent per levend gewicht.

Figuur 2.2 Verloop van de kostprijs per kilogram kuikenvlees (exclusief btw) bij de actuele voerprijs

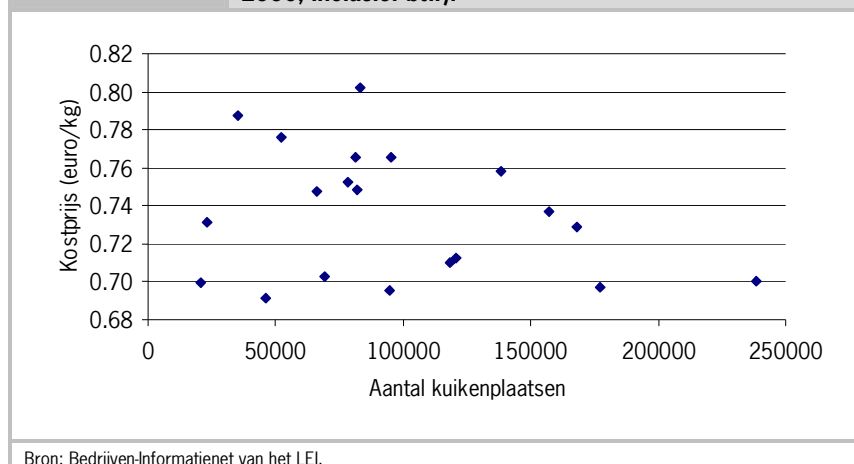
2.3 Verschillen in kostprijs tussen bedrijven

Het LEI verzamelt op een dertigtal bedrijven met vleeskuikens technisch-economische cijfers. Deze bedrijven maken deel uit van het Bedrijven-Informatienet waarbij de bedrijven gekozen zijn via een steekproef. Volgens het LEI geven deze bedrijven een goed beeld van de situatie in deze sector in Nederland. Het primaire doel van het Informatienet is om te rapporteren over de ontwikkeling van het inkomen van de agrarische sector. In deze paragraaf wordt niet ingegaan op verschillen in inkomen, maar op de verschillen in kostprijs. Alleen van bedrijven met uitsluitend vleeskuikens is door het LEI de kostprijs van kuikenvlees berekend. In het jaar 2006 waren dit twintig bedrijven. Voor elk bedrijf is de gemiddelde kostprijs berekend van de koppels afgeleverd in het kalenderjaar 2006. Voor het merendeel van de bedrijven waren dit 6 tot 7 koppels. De bere-

kende kostprijs op deze bedrijven was gemiddeld 0,74 euro per kg levend gewicht (inclusief btw). Op het moment van rapportage waren de cijfers over 2007 nog niet beschikbaar. Tevens moet erop gewezen worden dat de kostprijzen inclusief btw zijn. Hierdoor is het gemiddelde niveau niet direct vergelijkbaar met de kostprijs voor kuikenvlees (basisjaar 2007, exclusief btw) zoals weergegeven in hoofdstuk 3. Dit hoeft geen probleem te zijn omdat de analyse in deze paragraaf gericht is op het beschrijven van de verschillen tussen de bedrijven. Verwacht kan worden dat in 2007 de relatieve verschillen in kostprijs vergelijkbaar zijn met die van 2006.

Figuur 2.3 geeft van twintig bedrijven de kostprijs, waarbij op de horizontale as de bedrijfs grootte (in aantal dierplaatsen) is weergegeven. Uit deze figuur blijkt dat de kostprijs op de bedrijven varieert van 0,69 tot 0,80 euro per kg levend gewicht. Dit betekent dat de bedrijven met een lage kostprijs circa 8% onder het gemiddelde en bedrijven met een hoge kostprijs circa 8% boven het gemiddelde uitkomen. Uit figuur 2.3 blijkt dat zowel kleine (25.000 tot 75.000 dierplaatsen) als grote bedrijven (meer dan 125.000 dierplaatsen) zijn met een lage kostprijs. Uit een statistische analyse blijkt dat de relatie tussen de hoogte van de kostprijs en de bedrijfs grootte niet significant is. Hierbij moet vermeld worden dat gezien het kleine aantal bedrijven een significant verband moeilijk aantoonbaar is.

Figuur 2.3 Spreiding in kostprijs op twintig bedrijven met vleeskuikens in relatie tot de bedrijfs grootte (kostprijs in 2006, inclusief btw).

Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.

Verschillen in kostprijs komen tot stand doordat pluimveehouders divers zijn in hun vaardigheden. Hierbij kan onderscheid gemaakt worden in vakmanschap en ondernemerschap. Met vakmanschap worden de vaardigheden bedoeld om goede productie resultaten te behalen. Voor de vleeskuikenhouder betekent dit bijvoorbeeld een hoge groei van de kuikens, een laag uitvalspercentage en een lage voerconversie (hoeveelheid voer per kg vlees). Voor de vleeskuikenhouder is de voerderconversie ook een belangrijk economisch kengetal. Tussen de bedrijven zijn er grote verschillen in voerderconversie. Voor de LEI-bedrijven is de voerderconversie gecorrigeerd naar een eindgewicht van de kuikens op 2 kg.

Deze gecorrigeerde voerderconversie was op alle bedrijven gemiddeld 1,62 met een spreiding van 1,53 (2 bedrijven) tot 1,70 (1 bedrijf) en 1,77 (1 bedrijf). In bijlage 1 wordt de spreiding in voerderconversie gegeven van de twintig LEI-bedrijven.

Met ondernemerschap worden de vaardigheden bedoeld om tegen lage kosten de benodigde aankopen te doen (onder andere van voer, eendagskuikens of energie). Ook hierin zijn er grote verschillen tussen de bedrijven. Voor alle bedrijven was de betaalde voerprijs gemiddeld 22,03 euro per 100 kg met een spreiding van 20,34 tot 24,11 euro per 100 kg. In bijlage 1 wordt de spreiding in voerprijs gegeven van de twintig LEI-bedrijven.

De kostprijs van kuikenvlees in Nederland wordt voor een aantal bedrijven verhoogd door het systeem van productierechten. Bij de wijziging van de meststoffenwet in 1999 is een stelsel van pluimveerechten ingevoerd. Dat betekent een ondernemer die het aantal dieren wil uitbreiden pluimveerechten zal moeten aankopen. Dit betekent dat op bedrijven die pluimveerechten aangekocht hebben de kostprijs verhoogd wordt. In de meststoffenwet, zoals die nu van kracht is, is opgenomen dat het stelsel van varkens- en pluimveerechten tot 2015 in werking blijft. Om een beeld te geven van de invloed op de kostprijs is een voorbeeld uitgewerkt. De aankoopprijs voor een pluimveerecht is 10 euro (pluimveerechten, 2008). Een pluimveerecht geeft de mogelijkheid om 2 extra vleeskuikens te houden. Indien dit pluimveerecht in 7 jaar wordt afgeschreven en de rente is 5% dan zijn de jaarkosten voor het pluimveerecht 0,84 euro. Bij een productie van 14,5 kg kuiken per jaar is dit bijna 6 cent per kg. Voor een bedrijf waar het aantal dierplaatsen met 25% is toegenomen op basis van de aankoop van pluimveerechten wordt de kostprijs voor het gehele bedrijf verhoogd met circa 1,5 cent per kg kuikenvlees.

Geconcludeerd kan worden dat er in de praktijk verschillen zijn in kostprijs. Doordat de gemiddelde kostprijs in een jaar gebaseerd is op 6 tot 7 koppels zijn de verschillen die veroorzaakt worden door incidentele factoren (zoals bij-

voorbeeld ziekte) al uitgemiddeld. Op basis van de verschillen in kostprijs tussen de LEI-bedrijven kan geconcludeerd worden de variatie in de kostprijs plus en minus 8% is. Dat betekent dat er bij een gemiddelde kostprijs van 76 cent per kg levend gewicht, zoals berekend voor Nederland in 2007 in deze studie, bedrijven zijn die in hetzelfde jaar een kostprijs realiseren van 70 cent. Anderzijds zijn er bedrijven met een hogere kostprijs die kan oplopen tot 82 cent.

3 Kostprijs kuikenvlees 2007 in Europa

3.1 Inleiding

De kostprijs van kuikenvlees is onderzocht voor de volgende landen: Duitsland, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk en Polen. De berekende kostprijs voor kuikenvlees in deze landen is vergeleken met de kostprijs in Nederland, waarbij het kalenderjaar 2007 als basis genomen is. Voor de primaire sector is hierbij uitgegaan van een vleeskuikenbedrijf met 75.000 kuikenplaatsen. In bijna alle landen zijn van de vleeskuikensector technische en economische cijfers beschikbaar. Voor Nederland is dat het LEI en in Duitsland verzamelt de Landwirtschaftskammer Niedersachsen praktijkcijfers. Voor Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk zijn de cijfers respectievelijk gebaseerd op informatie van de onderzoeksinstituten ITAVI en ADAS. Voor Polen zijn de cijfers gebaseerd op meerdere bronnen. Naast de primaire productiekosten wordt ook aandacht gegeven aan de kosten in de slachterijfase. Op hoofdlijnen wordt voor de genoemde landen een vergelijking gemaakt van de kosten voor het slachten van vleeskuikens. Hierdoor is een internationale vergelijking mogelijk op basis van het geslachte product in de vorm van een grillier.

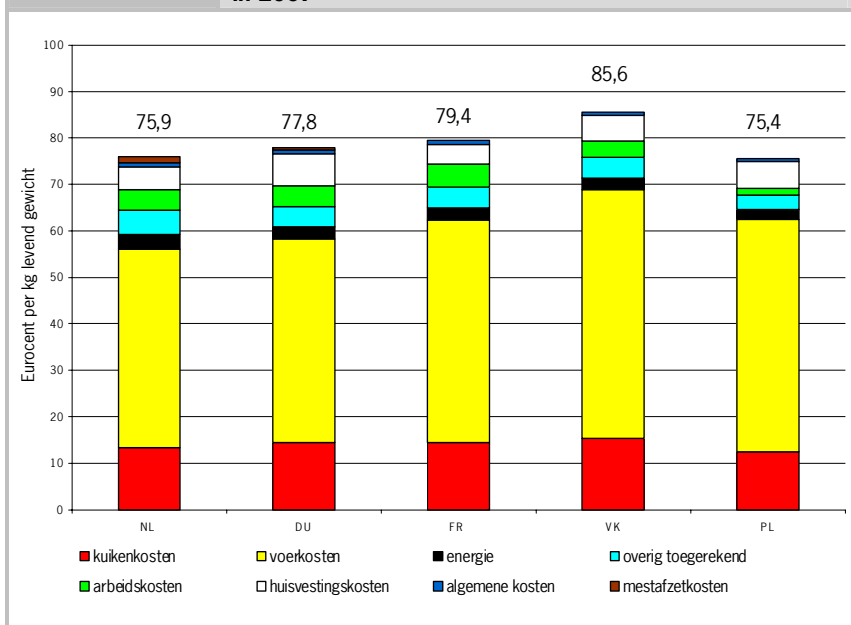
3.2 Kostprijs primaire productie

Figuur 3.1 geeft de resultaten voor de verschillende EU-landen. Van alle landen had Polen in 2007 de laagste kostprijs, namelijk 75,4 cent per kg levend gewicht. In Nederland was de gemiddelde kostprijs met 75,9 cent net iets hoger. In Duitsland is de gemiddelde kostprijs iets hoger dan in Nederland (77,8 cent of +2%). Ook in Frankrijk is de kostprijs hoger dan in Nederland (79,4 cent of +4%). Het Verenigd Koninkrijk heeft een duidelijk hogere kostprijs dan Nederland (85,6 cent of +13%).

Voerprijs

In tabel 3.1 staan de belangrijkste uitgangspunten voor de berekeningen. De gemiddelde voerprijs was in 2007 het laagst in Nederland. In Duitsland en Frankrijk is de voerprijs iets hoger. In Polen, maar vooral in het VK, is de voerprijs duidelijk hoger in vergelijking met Nederland.

Figuur 3.1 Kostprijs van kuikenvlees (cent per kg levend gewicht) in 2007

Kuikenprijs

Voor de prijs van eindagskuikens zijn er tussen Nederland, Duitsland en Polen slechts kleine verschillen. Zie voor de exacte prijzen tabel 3.1. Door het gebruik van andere rassen is de prijs van eindagskuikens in Frankrijk iets lager. In het Verenigd Koninkrijk is de prijs van eindagskuikens duidelijk hoger dan in de andere landen. De achterliggende oorzaak van deze hoge prijs is niet bekend. In figuur 3.1 zijn de kuikenkosten uitgedrukt per kg levend gewicht. Hierdoor is naast de kuikenprijs per stuk ook het aflevergewicht van de dieren van belang. Door het lage aflevergewicht in Frankrijk zijn de kuikenkosten in dit land toch hoger dan in Nederland. Tabel 3.2 geeft per land de kuikenkosten per kg levend gewicht.

Technisch resultaat

Tabel 3.1 geeft de belangrijkste technische resultaten per land. Het eindgewicht varieert van 1.900 gram in Frankrijk tot gemiddeld 2.350 gram in Polen. Het gemiddelde aflevergewicht in Duitsland en Frankrijk is lager dan in Nederland. In het Verenigd Koninkrijk en Polen is het eindgewicht hoger dan in Nederland.

Hoewel er dus tussen de landen verschillen zijn in aflevergewicht is het binnen deze range verantwoord om de kostprijs per kg levend gewicht onderling te vergelijken. Voor alle landen geldt dat het aflevergewicht een gemiddelde is van dieren die op verschillende momenten worden afgeleverd. Zo is bijvoorbeeld voor Nederland het gemiddelde aflevergewicht een mix van bedrijven die op verschillende eindgewichten afleveren en een deel van de kuikens voortijdig uitladen. Uit tabel 3.1 blijkt dat de technische resultaten op de Nederlandse bedrijven goed zijn. Dit blijkt vooral uit de lage voederconversie.

Tabel 3.1	Uitgangspunten voor de verschillende landen				
	NL	DU	FR	VK	PL
Voerprijs (euro/100kg)	24,6	25,0	25,5	30,0	26,6
Kuikensprijs (cent/stuk)	27,5	28,3	26,5	33,3	28,0
Levend eindgewicht (g)	2.160	2.040	1.900	2.250	2.350
Voerconversie	1,74	1,75	1,87	1,78	1,88
Uitval (%)	4,0	4,0	4,2	4,0	4,6

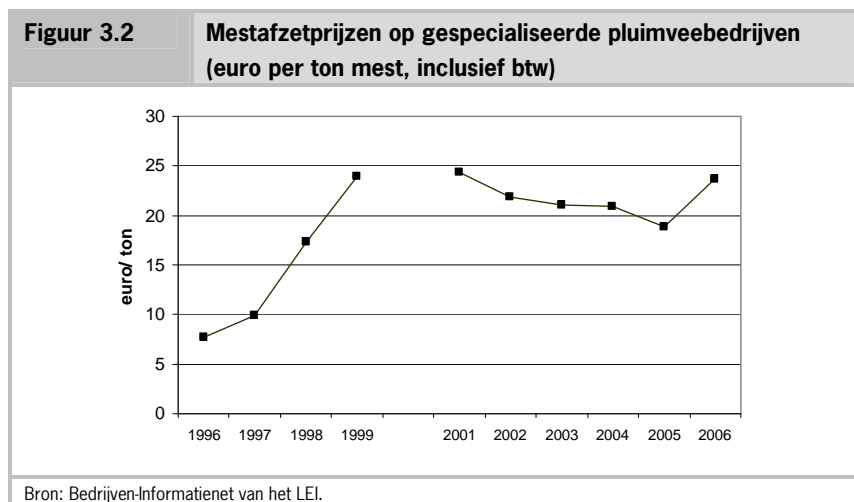
Uit de cijfers in tabel 3.2 blijkt dat er voor een aantal kostenposten duidelijk verschillen zijn tussen de landen. Zoals in het voorgaande al is aangegeven worden de verschillen in kostprijs voor een belangrijk deel verklaard door de voerprijs, de prijs van de eendagskuikens en de technische resultaten. In aanvulling hierop volgt nu op enkele onderdelen een nadere toelichting.

Tabel 3.2 geeft de kostenopbouw in detail voor de verschillende Europese landen.

Tabel 3.2	Kosten primaire productie in cent per kg levend gewicht				
	NL	DU	FR	VK	PL
Totale kosten (incl. arbeid)	75,9	77,8	79,4	85,6	75,4
Totale kosten (excl. arbeid)	71,6	73,3	74,6	82,1	74,1
Kuikenkosten	13,2	14,4	14,5	15,4	12,5
Voerkosten	42,8	43,8	47,7	53,4	50,0
energiekosten	3,2	2,7	2,7	2,5	2,1
Overig toegerekend	5,2	4,5	4,5	4,5	3,2
Arbeidskosten	4,4	4,5	4,8	3,5	1,3
Huisvestingskosten	5,0	6,8	4,3	5,5	5,8
Algemene kosten	0,8	0,8	0,8	0,8	0,6
Mestafzetkosten	1,4	0,4	0,0	0,0	0,1-

Mestafzet

Een belangrijke kostenpost die duidelijke verschillen geeft tussen de landen is de mestafzet. Voor Nederland is voor het jaar 2007 gerekend met een prijs van 21,70 euro per ton (exclusief btw). Voor Duitsland is gerekend met zeven euro per ton. In Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk zijn de mestafzetkosten nul, terwijl in Polen de mest nog een tot twee euro per ton opbrengt. Figuur 3.2 geeft

het verloop van de mestafzetkosten op de gespecialiseerde pluimveebedrijven die deelnemen aan het Bedrijven-Informatienet van het LEI over de periode 1996 tot 2006. Voor het jaar 2007 zijn nog geen definitieve cijfers bekend. Er zijn tussen de bedrijven grote verschillen in afzetkosten per ton mest. Deze verschillen worden onder andere verklaard door de ligging van het bedrijf (regio), bestemming van de mest (binnenland of export) en de kwaliteit (drogestofgehalte) van de mest.

Energie

Voor de Nederlandse vleeskuikenhouders zijn de energiekosten een belangrijke kostenpost. De energiekosten bestaan voor circa 30% uit kosten voor elektra en voor circa 70% uit brandstofkosten voor verwarming van de stallen. In Nederland wordt hiervoor in het algemeen aardgas gebruikt. Zowel elektra als aardgas wordt in Nederland extra belast met een energieheffing (ecotax).

De energieheffing is in Nederland in 1996 ingevoerd. Sindsdien is deze heffing systematisch verhoogd. In 2007 was de heffing op electriciteit voor de eerste 10.000 kWh 7,2 cent, voor het verbruik tussen 10.000 en 50.000 kWh 3,7 cent en daarboven 1,0 cent per kWh (prijzen exclusief btw). Voor een bedrijf met 75.000 kuikenplaatsen en een gemiddeld gebruik van 84.000 kWh per jaar is de energieheffing op electra in totaal 2.540 euro. De heffing voor het gebruik van aardgas is 15,3 cent voor de eerste 5.000 m³ en daarboven 13,4 cent per m³ (prijzen exclusief btw). Voor een bedrijf met 75.000 kuikenplaatsen met een gemiddeld verbruik van 52.000 m³ is de heffing op aardgas 7.063 euro. De totale energieheffing over electra en aardgas is voor een gemiddeld bedrijf 9.603 euro.

Van de omringende landen heeft allen Duitsland een energieheffing. De hoogte van de Duitse heffing is echter duidelijk lager dan in Nederland, terwijl er tevens voor kleinere (landbouw)bedrijven allerlei vrijstellingen gelden. Er komt voorlopig geen energieheffing op Europees niveau. Hoewel Nederland hiervan voorstander was zijn de plannen hiervoor inmiddels van tafel. Dit betekent dus dat Nederland en, in mindere mate, Duitsland hiermee vooroplopen om via een hogere energieprijz de huishoudens en bedrijven te bewegen tot een lager energieverbruik.

Huisvestingskosten

De kosten voor stal en inventaris zijn samengevoegd onder de post huisvestingskosten. Voor alle EU-landen is de afschrijvingstermijn voor de stal en inventaris gelijk verondersteld. De kostenpost huisvestingskosten per jaar is het totaal van de kosten voor afschrijving, onderhoud en rente. De rentekosten zijn berekend over het gemiddelde geïnvesteerde vermogen. Tussen de landen zijn

er verschillen in rentetarief waarvoor pluimveehouders geld kunnen lenen bij een bank. Tabel 3.2 geeft aan dat er verschillen zijn in huisvestingskosten. De verschillen tussen de landen worden veroorzaakt door meerdere factoren, zoals:

- bouwstijl (hogere bouwkosten door de relatief luxe bouw in Nederland);
- regelgeving (strengere bouweisen in Nederland en Duitsland);
- milieu-eisen (investeringen voor verlaging van de ammoniakemissie);
- rentekosten (als gevolg van verschillen in rentepercentage)
- arbeidskosten (lagere bouwkosten in onder andere Polen).

Arbeidskosten

Tussen de landen zijn er verschillen in arbeidskosten. De verschillen tussen Nederland, Duitsland en Frankrijk zijn echter klein. In Polen zijn de arbeidskosten duidelijk lager dan in Nederland. In de kostprijsberekeningen is de arbeidsinzet van de pluimveehouder toegerekend tegen een reguliere cao-vergoeding. In Nederland zijn de arbeidskosten 4,4 cent en in Polen 1,3 cent per kg levend gewicht. Ondanks het feit dat er rekening is gehouden met een lagere arbeidsproductiviteit in Polen is er uiteindelijk toch een groot verschil tussen Polen en Nederland in arbeidskosten per kg levend gewicht.

Overige toegerekende kosten

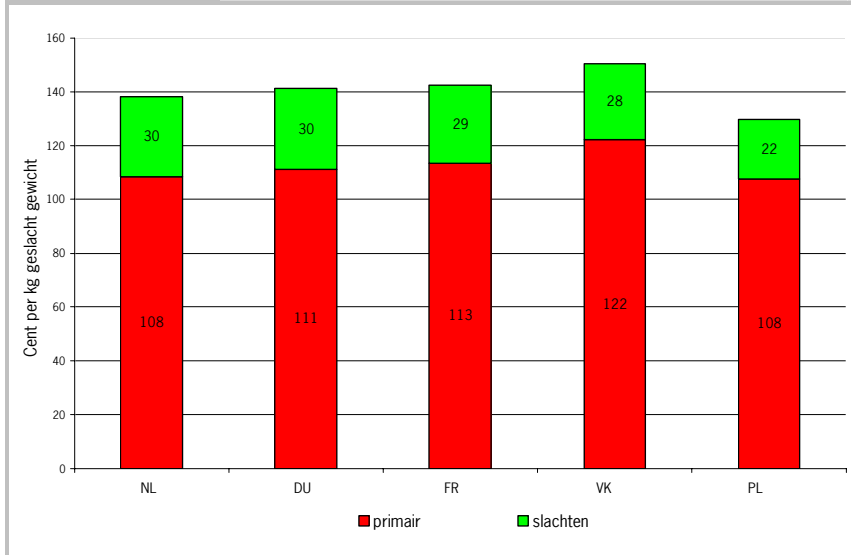
In tabel 3.2 zijn onder de post overige kosten alle niet specifiek genoemde toegerekende kosten samengevoegd. Dit is een verzameling van kleinere kostenposten voor onder andere strooisel, water, rente levende have en diergezondheidszorg. De hogere kosten in Nederland worden vooral verklaard door de hogere kosten voor het laden van kuikens ('werk door derden') en diergezondheid.

3.3 Kostprijs na slachten

Om een indicatie te krijgen van de kostprijs na slachten zijn voor de verschillende landen de kosten voor het slachten geïnventariseerd. Het betreft dan uitsluitend de kosten voor het slachten van de kuikens met als eindproduct het hele kuikens (ook wel griller genoemd). De gewicht van het geslachte kuiken is 70% van het levende kuiken (aanvoergewicht). In figuur 3.3 zijn zowel de kosten voor de primaire sector als de slachtkosten weergegeven, waarbij beide onderdelen zijn uitgedrukt in kosten per kg geslacht gewicht. De kostprijs na slachten in Nederland, Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk is respectievelijk 138, 141, 142 en 150 cent per kg geslacht gewicht. Tussen deze landen zijn er

slechts kleine verschillen in slachtkosten. Voor Polen is de kostprijs 130 cent per kg geslacht gewicht. In dit land wordt een lagere kostprijs in de primaire sector gecombineerd met lage kosten in de slachterij. Hierdoor is de kostprijs na slachten in Polen 6% lager dan in Nederland.

Figuur 3.3 Kosten primaire productie en slachten van vleeskuikens in enkele EU landen (cent per kilogram geslacht gewicht)

4 Kostprijs kuikenvlees 2007 buiten Europa

4.1 Inleiding

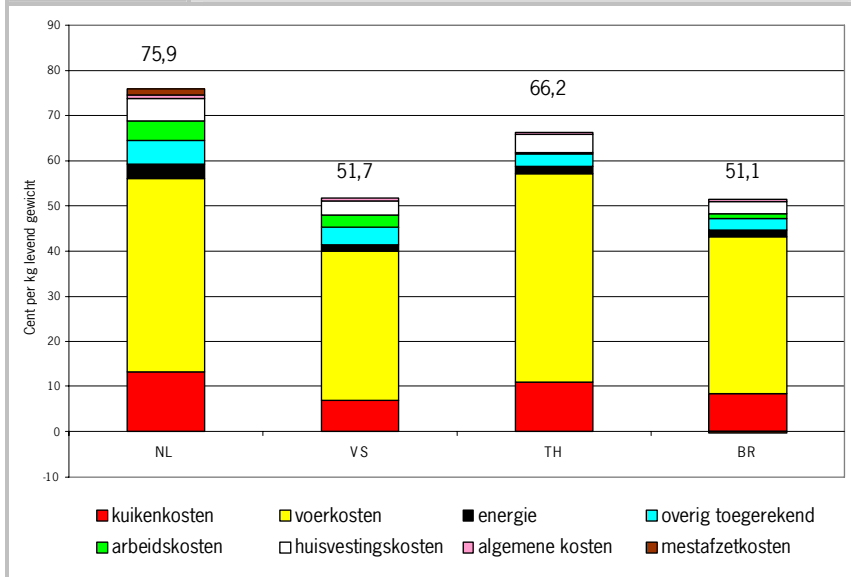
De kostprijs van kuikenvlees is voor drie landen buiten Europa onderzocht, namelijk de Verenigde Staten, Thailand en Brazilië. Brazilië en de Verenigde Staten zijn wereldwijd de nummer 1 en nummer 2 op de lijst van belangrijkste exporteurs van pluimveevlees. Thailand is een belangrijke leverancier van gekookt pluimveevlees naar de EU. Voor de Verenigde Staten zijn de cijfers gebaseerd op informatie van de National Chicken Council (NCC, 2008). Voor Brazilië en Thailand is de informatie gebaseerd op meerdere bronnen. De kostprijzen voor deze landen zijn berekend in lokale valuta en vervolgens omgerekend naar euro's. Bij de omrekening is de gemiddelde wisselkoers van 2007 voor de Amerikaanse dollar, de Thaise bath en de Braziliaanse real gebruikt. In hoofdstuk 6 wordt nader ingegaan op de schommelingen in wisselkoersen en het effect daarvan op de concurrentiepositie.

4.2 Kostprijs primaire productie

Figuur 4.1 geeft de berekende kostprijs voor Nederland, de VS, Thailand en Brazilië. In Nederland was de kostprijs in 2007 75,9 cent per kg levend gewicht. In de VS was de kostprijs 51,7 cent (32% lager dan in Nederland) en in Brazilië was de kostprijs 51,1 cent (33% lager dan in Nederland). In Thailand was de kostprijs in 2007 66,2 cent per kg levend gewicht (13% lager dan in Nederland). In tabel 4.1 staan de belangrijkste uitgangspunten voor de drie landen buiten de EU.

	NL	VS	TH	BR
Voerprijs (euro/100 kg)	24,6	16,8	25,0	18,5
Kuikprijs (cent/stuk)	27,5	16,4	23,0	19,4
Levend eindgewicht (g)	2160	2500	2200	2400
Voerconversie	1,74	1,97	1,85	1,88
Uitval (%)	4,0	4,5	4,2	4,5

Figuur 4.1 Kostprijs van kuikenvlees (cent per kg levend gewicht) in Nederland, VS, Thailand en Brazilië

De hoogte van de kostprijs wordt voor een belangrijk deel bepaald door de voerprijs. De voerprijs is in de VS en Brazilië respectievelijk 32% en 25% lager dan in Nederland. De lagere voerprijs in deze landen wordt vooral verklaard door de inlandse beschikbaarheid van grote hoeveelheden grondstoffen, zoals maïs en sojabonen. De Europese producenten zijn voor een deel van de grondstoffen afhankelijk van invoer uit Zuid Amerika. Kosten voor opslag, transport en marges verhogen de prijs van de grondstoffen. Daarbij komt dat de voerprijzen in Nederland verhoogd door een uitgebreide verkoop- en voorlichtingsorganisatie dat in de VS en Brazilië, met een integratiestructuur, veelal ontbreekt. Mede door de lage voerprijs is ook de prijs van eendagskuikens lager. Hiertegenover staan mindere technische resultaten in de vorm van een hogere voederconversie. In Thailand is de voerprijs vergelijkbaar met Nederland. Hierdoor is ook de prijs van het eendagskuikens relatief duur. Tabel 4.2 geeft een volledig overzicht van de opbouw van de kostprijs.

Tabel 4.2 Kostprijs van kuikenvlees (cent per kg levend gewicht) in Nederland, VS, Thailand en Brazilië				
	NL	VS	TH	BR
Totale kosten (incl. arbeid)	75,9	51,7	66,2	51,1
Totale kosten (excl. arbeid)	71,6	49,0	65,8	50,0
Kuikencosten	13,2	6,8	10,9	8,5
Voerkosten	42,8	33,1	46,2	34,7
energiekosten	3,2	1,4	1,6	1,4
Overig toegerekend	5,2	4,0	2,7	2,6
Arbeidskosten	4,4	2,7	0,4	1,1
Huisvestingskosten	5,0	3,1	3,9	2,8
Algemene kosten	0,8	0,6	0,5	0,4
Mestafzetkosten	1,4	0,0	0,0	-0,4

Naast de genoemde verschillen in voerprijs, aankoopprijs van eendagskui- kens en het technisch resultaat zijn er in de VS, Thailand en Brazilië ook voorde- len door lagere kosten voor elektra, huisvesting en arbeid. De lagere arbeidskosten in Thailand en Brazilië worden verklaard door een lager niveau van de lonen, maar ook door lagere sociale lasten. Het verschil in arbeidskosten voor werknemers in de EU en de VS heeft vooral betrekking op het sociale stel- sel met hogere werkgeverlasten in de EU.

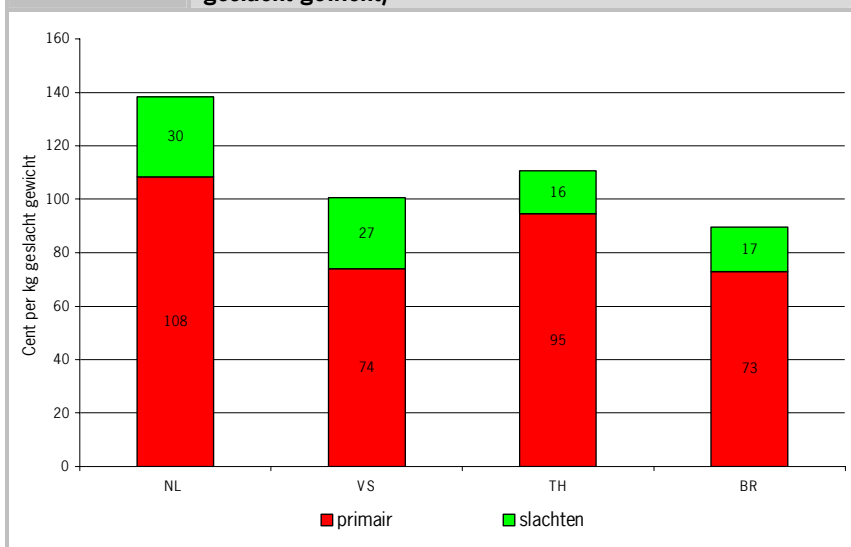
In Thailand en de VS hebben de vleeskuikenhouders niet te maken met mest- afzetkosten. De mest kan zonder kosten afgezet worden in de regio. In Brazilië le- vert droge pluimveemest zelfs geld op, namelijk 10 euro per ton.

In Brazilië, Thailand en ook in de VS ontbreekt op een aantal terreinen regel- geving die in de Europese landen de kostprijs verhoogt. Voorbeelden hiervan zijn het verbod op het gebruik van antimicrobiële groeibevorderaars en het ont- breken van milieuregelgeving om te komen tot vermindering van ammoni- akemissie. Een ander voorbeeld is het gebruik van diermeel in vleeskuikenvoeders. Diermeel wordt in landen buiten de EU toegepast, terwijl het gebruik in de EU uitdrukkelijk verboden is. Het voordeel hiervan is tweeledig. Het vleeskuikenvoer is goedkoper door het gebruik van diermeel. Voor de slach- terij zijn de slachtafvallen geen kostenpost aangezien de verwerking tot dier- meel leidt tot een opbrengstenpost. In Nederland vormen de slachtafvallen een substantiële kostenpost. Mogelijk heeft diermeel in het voer ook invloed op darmgezondheid van vleeskuikens.

4.3 Kostprijs na slachten

Om een indicatie te krijgen van de kostprijs na slachten zijn voor de verschillende landen ook de kosten voor het slachten geïnventariseerd. Vervolgens zijn de kosten voor de primaire sector verhoogd met de slachtkosten met als resultaat een kostprijs per kg geslacht gewicht (griller). Figuur 4.2 geeft de resultaten. De kostprijs na slachten in de Verenigde Staten, Thailand en Brazilië is respectievelijk 101, 111 en 90 cent per kg geslacht gewicht. Door de lagere slachtkosten wordt het verschil in kostprijs tussen Nederland en de derde landen groter. Dit geldt vooral voor Thailand en Brazilië. De kostprijs na slachten in Brazilië was in 2007 35% lager dan de kostprijs in Nederland.

Figuur 4.2 Kosten primaire productie en slachten van vleeskuikens in Nederland en de VS, Thailand en Brazilië (cent per kilogram geslacht gewicht)

5 Ontwikkeling kostprijs tot 2012 door overheidsbeleid

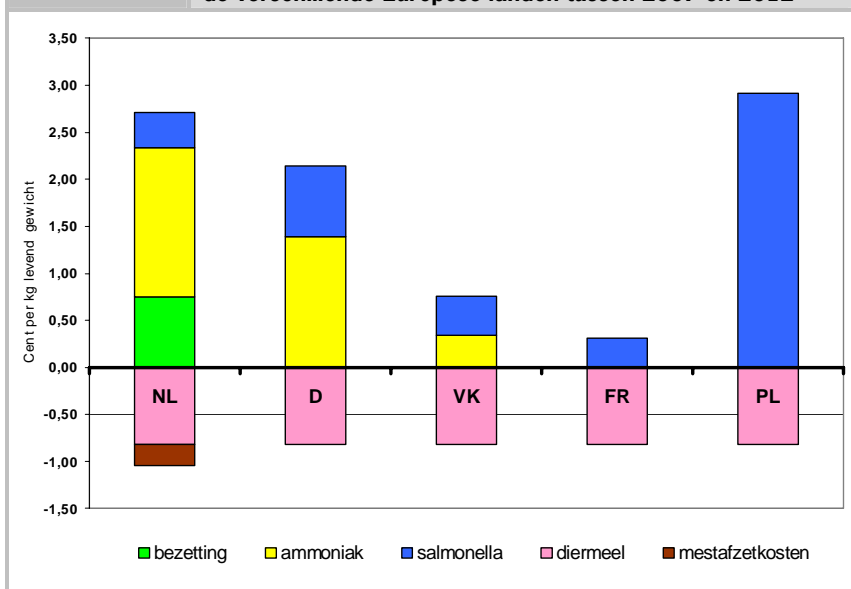
5.1 Inleiding

De komende jaren wordt er zowel op Europees als op nationaal niveau wetgeving van kracht die van invloed zal zijn op de kostprijs van kuikenvlees. Een voorbeeld hiervan is de EU-wetgeving om per 2010 de bezetting in vleeskuikenstallen te reguleren. Voor Nederlandse bedrijven is ook de AMvB Huisvesting van belang met daarin nieuwe maximumnormen voor ammoniakemissie in vleeskuikenstallen. In dit onderzoek is de regelgeving op het gebied van dierenwelzijn, milieu en voedselveiligheid in de verschillende landen geïnventariseerd. Vervolgens zijn de eventuele extra kosten van de regelgeving vertaald naar de kostprijs voor kuikenvlees in de verschillende landen. Met andere woorden: voor elk land wordt de verhoging van de kostprijs als gevolg van regelgeving berekend. Hierbij wordt als basisjaar 2012 genomen.

5.2 Ontwikkeling van de kostprijs in Europa tot 2012

Figuur 5.1 geeft extra kosten als gevolg van nieuwe regelgeving in de geselecteerde Europese landen. De verandering in kostprijs tot het jaar 2012 bestaat enerzijds uit de kostenstijging als gevolg van nieuwe of aangescherpte wet- en regelgeving. Anderzijds is er regelgeving die versoepeld wordt waardoor de kosten voor een vleeskuikenhouders verlaagd worden. De nettoverhoging van de kostprijs voor de Nederlandse vleeskuikenhouders tot 2012 is berekend op 1,7 cent per kg levend gewicht. In Duitsland zal de kostprijs met 1,3 cent en in Polen met 2,1 cent stijgen. Voor de vleeskuikenhouders in het Verenigd Koninkrijk vallen de verhoging en verlaging van de kostprijs tegen elkaar weg. In Frankrijk is zelfs sprake van een kleine nettoverlaging van de kostprijs van 0,5 cent per kg levend gewicht. De exacte kosten per maatregel staan in tabel 5.1 aan het einde van deze paragraaf. In het vervolg van deze paragraaf zal per onderdeel uitleg gegeven worden over de ontwikkeling in de verschillende landen.

Figuur 5.1 Te verwachten kostenstijging (cent per kg levend gewicht) in de verschillende Europese landen tussen 2007 en 2012

Bezetting

In 2007 heeft de EU een richtlijn aangenomen waarin regels worden vastgelegd voor de houderij van vleeskuikens. Richtlijn 2007/43/EG van 23 Juni 2007 ('EU welzijnsrichtlijn') heeft betrekking op vaststelling van minimumvoorschriften voor de bescherming van vleeskuikens. In deze richtlijn worden onder andere regels gesteld aan de drinkwater- en voervoorziening, ventilatie en verwarming evenals aan de lichtduur voor vleeskuikens. De EU-regelgeving is zo opgesteld dat elk land zelf kan bepalen hoe men de regeling wil implementeren. In Nederland zal dit gaan gebeuren met een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB). Implementatie moet uiterlijk 30 juni 2010 plaatsvinden. Voor de Nederlandse vleeskuikenhouders is vooral de maximale dierbezetting per m² van belang. Volgens de EU-richtlijn mogen vleeskuikenhouders maximaal 33 kg per m² houden. Vleeskuikenhouders die extra inspanningen leveren op het gebied van huisvesting en management mogen tot 39 kg per m² huisvesten. Zijn er op een bedrijf geen welzijnsproblemen en is het uitvalspercentage onder een bepaalde norm, dan kan het maximale gewicht met 3 kg verhoogd worden tot 42 kg per m².

Het LEI heeft in 2005 een enquête gehouden bij alle vleeskuikenhouders in Nederland. Uit dit onderzoek bleek dat de gemiddelde bezetting 45 kg per m² was. Op 64% van de bedrijven was de bezetting hoger dan 42 kg per m² (Van Horne en Puister, 2005). Een teruggang in bezetting van 45 naar 42 kg per m² zal de kosten met 11,3 cent per dierplaats verhogen. Uitgedrukt per kg levend gewicht is dit 0,75 cent.

De welzijnsrichtlijn vleeskuikens geldt voor alle EU-landen, maar elk land kan zelf bepalen hoe men deze wil implementeren. Naar verwachting zullen Frankrijk en Polen geen aanvullende regels stellen bij implementatie van de richtlijn in de nationale wetgeving. Aangezien in beide landen de gemiddelde bezetting lager is dan 42 kg per m² zal het merendeel van de vleeskuikenhouders niet te maken krijgen met extra kosten.

In Duitsland heeft de pluimveesector al jaren een convenant met de overheid om de bezettingsdichtheid te beperken. In de deelstaat Niedersachsen en enkele andere deelstaten bestaat een vrijwillige verplichting ('freiwillige Selbstverpflichtung') en ook op federaal niveau is er een afspraak ('Vereinbarung') tussen sector en overheid. Daarbij komt dat ook in het kwaliteitssysteem Q&S een maximumbezetting is vastgesteld. Dit betekent dat in de praktijk vleeskuikenhouders die kuikens houden voor de grote integraties werken met maximaal 35 kg per m². Wel moet gesteld worden dat in bijvoorbeeld het convenant in Niedersachsen gesteld wordt dat de 35-kg-eis geldig is op drie dagen voor het afleveren. Tevens is er extra ruimte ingeval de slachtplanning gewijzigd wordt of als de uitval lager of de groei hoger is dan normaal gesproken verwacht had kunnen worden. Conclusie is dat het merendeel van de Duitse bedrijven nu al voldoet aan de voorwaarde van maximaal 39 kg bezettingsdichtheid, zoals opgenomen in de concept EU-welzijnsrichtlijn voor vleeskuikens. In het najaar van 2008 was er nog overleg gaande tussen de sector en het ministerie over de exacte invulling van de regelgeving. Hierbij wordt gesproken over een maximum van 35 kg per m² voor lichte kuikens en een maximum van 39 kg voor zwaardere kuikens.

In het Verenigd Koninkrijk werkt 90 tot 95% van de vleeskuikenhouders onder het kwaliteitsprogramma Assured Chicken Production (ACP). In het ACP worden regels opgelegd aangaande dierenwelzijn, voeding, milieu en voedselveiligheid. Met betrekking tot de bezettingsdichtheid geldt binnen het ACP een maximum van 38 kg per m² staloppervlakte (Newton, 2008). Naar verwachting zal hierin geen verandering komen.

Ammoniakemissie en fijn stof

De Nederlandse pluimveehouderij heeft al jaren te maken met Nederlandse wetgeving om de ammoniakemissie uit stallen te verlagen. Van meer recente datum is Europese regelgeving op dit terrein. Allereerst is dit de NEC-richtlijn (National Emission Ceiling, richtlijn 2001/81/EC) waarin afspraken staan over de maximale emissie van ammoniak per land. Daarnaast is er de IPPC-richtlijn (Integrated Pollution Prevention and Control, Richtlijn 96/61/EC). Deze Europese richtlijnen zijn geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving. Voor de Nederlandse pluimveehouder vooral de AMvB Huisvesting belangrijk. Deze algemene maatregel van bestuur regelt de beperking van de ammoniakemissie voor de veehouderij met als resultaat nieuwe maximumnormen. Voor de vleeskuikenhouders betekent dit dat alle bedrijven met meer dan 25.000 vleeskuikens met ingang van 1 januari 2010 een huisvestingsstelsel moeten toepassen met een emissie die gelijk of lager is dan de grenswaarde van 45 gram per dierplaats per jaar. Door de Animal Sciences Group van Wageningen UR (Ellen et al., 2008) zijn van alle systemen met een lagere ammoniakemissie de extra kosten berekend. Uit deze studie blijkt dat het zogenaamde mixluchtsysteem eenvoudig is in te passen in bestaande stallen en dat de extra investering, in vergelijking met de andere emissiearme systemen, relatief laag is. De extra jaarkosten zijn 0,24 euro per dierplaats per jaar. Dit is gelijk aan 1,59 cent per kg afgeleverd levend gewicht. Het mixluchtsysteem geeft uitsluitend een vermindering van de ammoniakemissie. Er is geen effect op de uitstoot van fijn stof.

Ook in Duitsland is er regelgeving tot vermindering van de ammoniakemissie uit pluimveestallen. Ook is er in Duitsland volop aandacht voor de stofproblematiek en moeten bedrijven voorzieningen treffen om te komen tot minder stankoverlast. Dit betekent dat vleeskuikenbedrijven bij nieuwbouw veelal gedwongen worden tot extra milieu-investeringen. Er is echter in Duitsland op dit terrein geen federale wetgeving. Vooral in de regio's met veel intensieve veehouderij is het de gemeente ('Landkreis') die bij nieuwbouw extra milieu-eisen stelt. In de huidige praktijk betekent dit dat pluimveebedrijven bij nieuwbouw of grootschalige renovatie een luchtwasser moet bouwen om de uitstoot van ammoniak, stof en stank te verminderen. De verwachting is dat er op dit terrein meer wet- en regelgeving wordt ingevoerd waardoor meer pluimveebedrijven met extra milieu-investeringen geconfronteerd gaan worden. In figuur 5.1 zijn de extra kosten in Duitsland geschat op 0,21 euro per dierplaats per jaar (1,39 cent per kg levend gewicht). Dit bedrag is slechts indicatief omdat er grote verschillen zijn in regelgeving tussen de verschillende regio's en een grote variatie in de bestaande si-

tuatie op een bedrijf (onder andere welk ventilatiesysteem er wordt gebruikt en of er sprake is van renovatie of nieuwbouw).

In Frankrijk en Polen is er weinig aandacht voor de ammoniakproblematiek. De verwachting is dat deze landen de komende jaren geen concrete maatregelen zullen nemen om de ammoniakemissie uit vleeskuikenstallen te verminderen.

De laatste jaren wordt de pluimveehouderij geconfronteerd met de fijnstofproblematiek. De Nederlandse pluimveebedrijven zullen de uitstoot van fijn stof moeten reduceren. De EU heeft grenswaarden geformuleerd voor uitstoot van fijn stof. Aanvullend hierop is per 2008 een EU-richtlijn van kracht die ook voor zeer fijn stof maximale normen stelt. Nederland kan momenteel niet aan deze normen voldoen en heeft een uitstel tot 2011 aangevraagd bij de EU. De komende jaren zal de sector samen met industrie, overheid en onderzoek met een plan van aanpak moeten komen om in 2011 te kunnen voldoen aan de normen. Op dit moment (najaar 2008) zijn nog geen concrete maatregelen bekend en ook over de extra kosten kunnen dan ook nog geen uitspraken gedaan worden. Om deze reden zijn voor vermindering van de uitstoot van fijn stof geen kosten opgenomen in figuur 5.1.

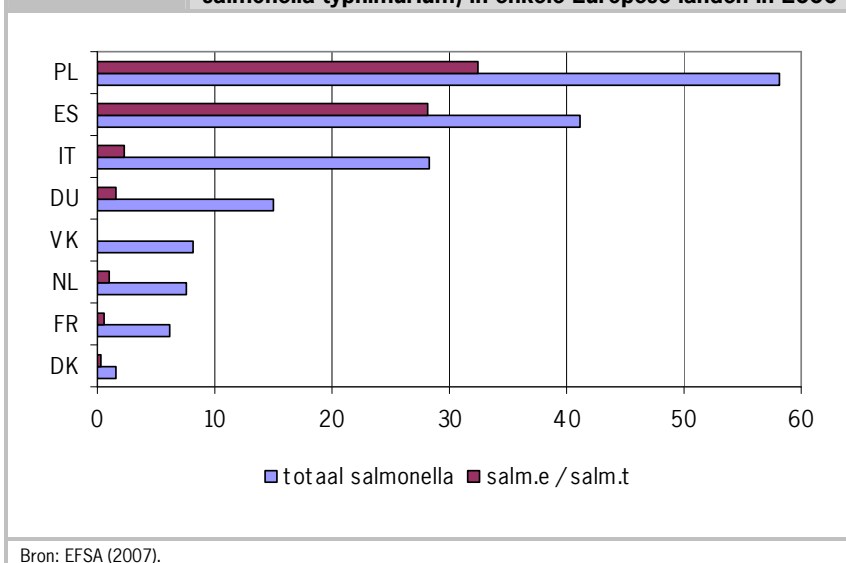
Zoönosen

Nederlandse kent al vele jaren een sectorbrede aanpak van salmonella en campylobacter. De bedrijven in de diverse schakels in de pluimveevleessector moeten zich houden aan een pakket van gerichte maatregelen om alle typen salmonella te bestrijden. Bij fok- en vermeerderingsbedrijven worden besmette koppels geruimd. In Nederland worden per 1 januari 2009 nieuwe regels van kracht voor vleeskuikenbedrijven. Op hoofdlijnen blijft echter het bestaande PPE-actieplan gelijk (PVE, 2008).

Inmiddels heeft Europese Commissie een Europese Zoönosenverordening uitgevaardigd. Hierin staat onder andere dat elk lidstaat bij de vleeskuikenstapel moet meten in welk deel van de koppels salmonella voorkomt. Figuur 5.2 geeft de resultaten van het basisonderzoek voor enkele landen zoals uitgevoerd in opdracht van de EU (EFSA, 2007). De cijfers geven aan dat vooral in Spanje en Polen veel vleeskuikens positief zijn wat betreft salmonella. Op basis van dit onderzoek heeft de EU inmiddels de doelstellingen voor de bestrijding vastgelegd. Naast de Europese verplichtingen voor salmonellamonitoring bij vleeskuikenbedrijven komen ook normen voor vers pluimveevlees in zicht. Vanaf 1 januari 2011 mag alleen vers pluimveevlees in de handel worden gebracht als aangetoond is dat het vrij is van salmonella (alle serotypes) (PVE, 2008). Deze maatregel zal voor een aantal landen met een hoog besmettingsniveau grote

gevolgen hebben. Op basis van deze maatregel zijn voor alle landen de kosten ingeschat om met salmonella besmet pluimveevlees te kanaliseren. In de praktijk betekent dit dat de opbrengstprij van besmet vlees voor de slachterij lager zal zijn. Op basis van een prevalentieniveau voor Nederland van 7,5% zijn de extra kosten in het jaar 2010 berekend op 0,38 cent per kg levend gewicht. Voor de andere landen zijn op vergelijkbare wijze op basis van de prevalentieniveaus uit figuur 5.2 de extra kosten berekend. Voor Duitsland zijn de extra kosten 0,75 cent per kg levend gewicht. In het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk zijn de extra kosten respectievelijk 0,31 en 0,41 cent per kg. Voor de Poolse pluimveevesector zijn de extra kosten, bij het hoge prevalentieniveau uit het EU-onderzoek, 2,9 cent per kg levend gewicht. Vermeld moeten worden dat de genoemde bedragen slechts indicatief zijn voor de te verwachten extra kosten in 2012.

Figuur 5.2 Salmonellabesmetting (totaal en salmonella enteritidis/salmonella typhimurium) in enkele Europese landen in 2006

Mestafzetkosten

Voor de Nederlandse situatie in 2007 is gerekend met mestafzetkosten van 21,7 euro per ton (prijs exclusief btw). In de zomer van 2008 is de mestverbrandingsinstallatie BMC in Moerdijk in gebruik genomen. Hierdoor is een situa-

tie ontstaan dat bijna alle droge pluimveemest een bestemming krijgt buiten de Nederlandse landbouw (Luesink et al., 2008). De verwachte hoeveelheid droge pluimveemest die in de periode 2009-2015 op de markt komt is 1,2 à 1,3 mln ton. De bestemming hiervan is verbranding (400.000 ton), export in onbewerkte vorm (495.000 ton) en verwerking tot onder andere mestkorrels of champignoncompost (200.000 ton). Dit betekent dat nog weinig droge pluimveemest binnen Nederland wordt afgezet. Hierdoor zullen veranderingen in mesttoedieningsnormen of derogatietermijnen weinig invloed hebben op de prijsvorming voor de afzet van droge pluimveemest. Op basis van deze informatie kan verwacht worden dat de mestafzetkosten zich de komende jaren zullen stabiliseren op het niveau van de aanbiedingsprijs van mest voor de BMC-centrale, zijnde 18 euro per ton. De kostprijs van vleeskuikens zal dan met 0,2 cent per kg levend gewicht dalen.

Diermeel

In Europa bestaat er sinds 2000 een algeheel verbod op het gebruik van diermeel in diervoeders voor landbouwhuisdieren. De achtergrond hiervan is de vrees voor BSE (ook wel 'gekkekoeienziekte' genoemd) bij runderen. Omdat de ziekte lijkt te zijn ingedamd en dit algehele verbod veel kosten met zich meebrengt, is er op EU-niveau discussie over een mogelijke versoepeling van het verbod. Hierbij komt zeker ook het gedeeltelijk opheffen van het diermeelverbod voor niet-herkauwers (kippen en varkens) aan de orde (Stijnen et al., 2008).

Tabel 5.1	Te verwachten kostenstijging en kostendaling (cent per kg kuikenvlees) in verschillende Europese landen tussen 2007 en 2012				
	Nederland	Duitsland	VK	Frankrijk	Polen
Ammoniak	1,6	1,4	0,3		
Bezetting	0,8				
Salmonella	0,4	0,8	0,4	0,3	2,9
Mestafzetkosten	-0,2				
Diermeel	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8
Totaal 1a)	1,7	1,3	0,0	-0,5	2,1

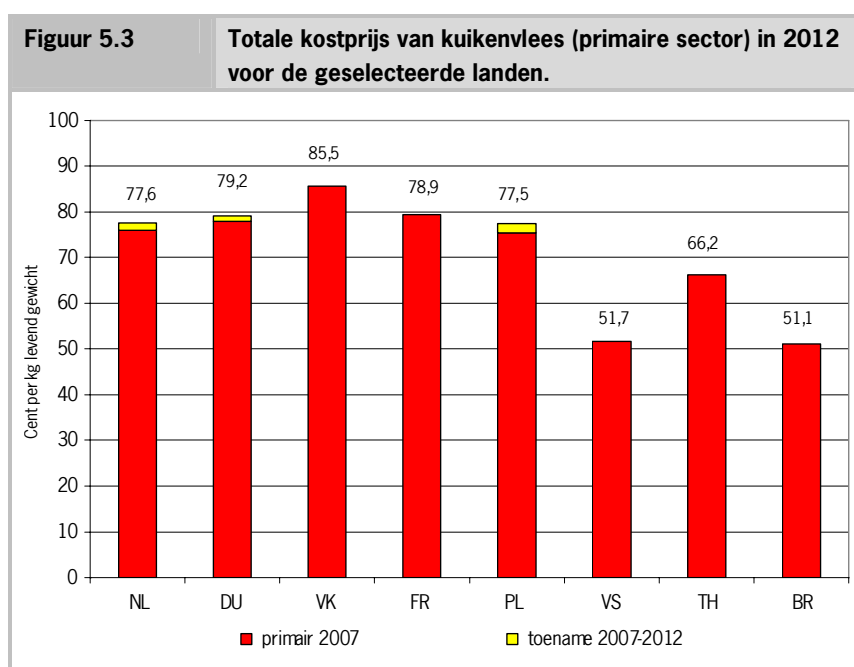
1a) Als gevolg van afrondingen is het mogelijk dat de optelling afwijkt van het totaal.

Bij gebruik van diermeel in vleeskuikenvoeders zal het mogelijk zijn in Europa een goedkoper voeder te maken. In deze studie wordt het prijseffect geschat op 2%. Dit betekent dat de kostprijs voor kuikenvlees met 0,8 cent per kg kan dalen. Deze verlaging is gelijk voor alle Europese landen.

In tabel 5.1 worden alle veranderingen in kosten per land die in deze paragraaf genoemd zijn samengevat.

5.3 Kostprijs 2012 in Europa, VS, Thailand en Brazilië

Figuur 5.3 geeft de kostprijs in 2012 voor de Europese landen. In de figuur is de kostprijs 2007 (zie hoofdstuk 2 en 3) verhoogd met de toename die verwacht wordt voor de periode 2007 tot 2012 (zie paragraaf 5.2). Er is geen rekening gehouden met andere (autonome) ontwikkelingen die de kostprijs kunnen beïnvloeden.

Figuur 5.3 laat zien dat de kostprijs in 2012 stijgt in Nederland, Duitsland en Polen. Voor deze landen is de kostprijs in 2012 respectievelijk 77,6 cent, 79,2

cent en 77,5 cent. De huidige verschillen in kostprijzen binnen de EU worden door de toename in deze landen en de gelijke blijvende kostprijs in het Verenigd Koninkrijk (85,6 cent) en de kleine daling in Frankrijk (78,9 cent) verkleind. In de VS, Thailand en Brazilië worden geen nieuwe ontwikkelingen in wetgeving verwacht die de kostprijs zullen verhogen. In de VS is wel discussie over de antimicrobiële groeibevorderaars, maar een algemeen verbod op het gebruik in vleeskuikenvoer is nog niet te verwachten. In enkele staten van de VS is er in toenemende mate aandacht voor het milieu. Er worden ook adviesrichtlijnen verstrekt aangaande mesttoedoeing om op deze manier de uitspoeling van stikstof te verminderen. Omdat de uitvoering hiervan gebaseerd is op vrijwilligheid en er nog geen stappen ondernomen worden om te komen tot federale wetgeving is in de berekeningen hiermee nog geen rekening gehouden.

In Brazilië is er op dit moment geen wetgeving op het terrein van milieu en dierenwelzijn. De overheid staat op het standpunt dat wetgeving alleen ingevoerd wordt als hiertoe een noodzaak aanwezig is. Dat laatste is volgens de Brazilianen niet het geval (Van Horne, 2005).

In concreto betekent dit dat voor de VS, Thailand en Brazilië geen verdere kostenstijging als gevolg van aanvullende regelgeving wordt verwacht, terwijl in Nederland de kostprijs stijgt met ruim 2%. De concurrentiepositie van Nederland, en ook van Duitsland en Polen, wordt hierdoor iets verzwakt.

6 Conclusies en discussie

Kostprijs primaire sector 2007

Voor het basisjaar 2007 is een vergelijking gemaakt van de kostprijs in Nederland met enkele andere EU-landen. De gemiddelde kostprijs in Nederland is enkele procenten lager dan de kostprijs in Duitsland en Frankrijk. In Polen is de kostprijs weer iets lager dan in Nederland. In het Verenigd Koninkrijk is de kostprijs duidelijk hoger dan in Nederland. De Nederlandse bedrijven combineren goede productieresultaten met een relatief lage voerprijs. Hiertegenover staan voor Nederland hoge mestafzetkosten, duurdere stallen en hogere energiekosten (energieheffing). Vooral de mestafzetkosten vormen in Nederland een hoge kostenpost, die in Frankrijk, Verenigd Koninkrijk en Polen ontbreekt.

Verschillen tussen bedrijven

In deze studie is voor de verschillende landen gerekend met een gemiddelde kostprijs. Uit een analyse van LEI-data blijkt dat binnen Nederland de kostprijs van kuikenvlees varieert van 8% hoger tot 8% lager dan het gemiddelde. Het is waarschijnlijk dat dergelijke verschillen tussen bedrijven ook voorkomen in de andere landen. Dit betekent dat een bedrijf met een lage kostprijs in Nederland, Duitsland, Frankrijk of Polen een goede concurrentiepositie heeft. De verschillen tussen bedrijven binnen een land zijn groter dan de gesignaleerde verschillen tussen de landen.

Kostprijs primaire sector in derde landen

Voor de Verenigde Staten (VS), Thailand en Brazilië zijn ook de kostprijzen berekend. De VS en Brazilië zijn wereldwijd de belangrijkste exporteurs van pluimveevlees en Brazilië en Thailand zijn de hoofdleveranciers van bevroren pluimveevlees naar de EU. De kostprijs van kuikenvlees in 2007 voor de producenten in de VS was 32% lager en in Brazilië 33% lager dan in Nederland. In Thailand was de kostprijs 13% lager dan in Nederland. De lagere kostprijs in de VS en Brazilië wordt voor een belangrijk deel verklaard door de lage voerprijs. Dit is het gevolg van een groot lokaal aanbod van veevoergrondstoffen. Voor Brazilië en Thailand zijn de gunstige klimaatomstandigheden en lage arbeidskosten van belang. Hierdoor zijn de kosten voor verzorging van de dieren laag, maar ook de investeringen voor stallen. In de landen buiten de EU wordt de kostprijs ook verlaagd door het ontbreken van met Europa vergelijkbare wet- en

regelgeving. Voorbeelden hiervan zijn het verbod op het gebruik van antimicrobiële groeibevorderaars en diermeel in pluimveevoeders. Door het gebruik van diermeel in derde landen wordt de voerprijs verlaagd.

Kostprijs na slachten

In deze studie ligt het accent op de kosten in de primaire sector. Om toch ook een beeld te geven van kosten na slachten zijn voor de verschillende landen de slachtkosten in beeld gebracht. Vooral door de lagere arbeidskosten zijn de slachtkosten in Brazilië en Thailand duidelijk lager dan in de EU-landen. De kostprijs na het slachten is het laagst in Brazilië. In Nederland, de VS, Thailand en Brazilië was de kostprijs in 2007 respectievelijk 138, 101, 111 en 90 cent per kg geslacht gewicht. Vermeld moet worden dat hierbij uitsluitend de kosten berekend zijn voor het slachten van de kuikens en niet de kosten voor het opdelen van de kuikens en het ontbenen van borstkappen. Worden de kosten van verdere verwerking meegerekend, dan zal het voordeel voor de Brazilië en Thailand verder toenemen. De landen buiten de EU hebben ook lagere slachtkosten doordat de slachtafvallen (onder andere bloed en veren) een opbrengstenpost vormen omdat deze producten gebruikt worden in diermeel. Voor de slachterijen in de EU vormen deze slachtafvallen een kostenpost.

Kostprijs 2012

De komende jaren wordt er zowel op Europees als op nationaal niveau wetgeving van kracht die van invloed zal zijn op de kostprijs van kuikenvlees. Deze regelgeving heeft betrekking op voedselveiligheid, dierenwelzijn en milieu. Op al deze terreinen stelt de maatschappij en de burger in Nederland, maar ook in Europa, voorwaarden die worden omgezet in regels en wetten. In 2010 wordt EU-regelgeving ingevoerd die bezettingsdichtheid in vleeskuikenstallen reguleert. Hoewel dit een Europese maatregel is, zijn de economische gevolgen vooral in Nederland groot. Op het gebied van milieu krijgen de Nederlandse vleeskuikenhouders te maken met nationale regelgeving om de ammoniakemissie te verminderen. Volgens de huidige regelgeving zullen alle vleeskuikenstallen voor 2010 emissiearm moeten zijn. Ten slotte is er nog op EU-niveau de zoönoserichtlijn. Hoewel ook hier de kosten voor de Nederlandse bedrijven zullen stijgen, is het de verwachting dat vooral in Polen de stijging groter zal zijn in Nederland.

Tegenover de stijging van de kosten staan voor de kuikensector ook twee mogelijke meevallers. Indien het verbod op het gebruik diermeel versoepeld wordt, kan in heel Europa de kostprijs dalen door een lagere voerprijs. Voor de

Nederlandse pluimveehouders kan de kostprijs iets dalen door lagere mestafzetkosten. Verwacht wordt dat, na de ingebruikname van de mestverbrandingsinstallatie in Moerdijk, de mestafzetkosten voor droge mest iets zullen dalen.

Het resultaat is dat in 2012 de kostprijs in Nederland gestegen is met 1,7 cent per kilogram levend gewicht. In Duitsland is de stijging 1,3 cent. In het Verenigd Koninkrijk is de stijging nihil en in Frankrijk daalt de kostprijs met 0,5 cent per kg levend gewicht. In Polen zal de kostprijs stijgen met 2,1 cent, vooral als gevolg van maatregelen om de salmonellabesmetting te verminderen.

GMO

De EU kent op dit moment een strikt beleid ten aanzien van de invoer van gmo (genetisch gemodificeerde organismen) gewassen, diervoeders en levensmiddelen. Op grond van Verordening EG 1929/2003 mogen alleen grondstoffen tot de EU-markt worden toegelaten, nadat ze door de EFSA (European Food Safety Authority) veilig zijn bevonden. Tot nu zijn enkele genetische gemodificeerde maïs- en sojavariëteiten toegelaten voor gebruik in diervoeders. De toelating van nieuwe gmo-variëteiten kost in de EU relatief veel tijd in vergelijking met landen als de VS, Canada of Argentinië. Hierdoor ontstaat de situatie dat nieuwe gmo-variëteiten in Noord- en Zuid-Amerika al geteeld worden, terwijl die in de EU (nog) niet zijn toegelaten. Daarbij komt dat in de EU voor niet toegelaten gmo's een absolute nultolerantie in het veevoer geldt (Backus et al., 2008). In de huidige praktijk veroorzaakt deze problematiek al een meerprijs voor vleeskuikenvoeders. Verwacht wordt dat de komende jaren dit probleem nog groter wordt. De EU is immers sterk afhankelijk van de invoer van eiwitrijke grondstoffen voor veevoer, zoals soja. In een recent rapport van de Europese Commissie (EC, 2007) wordt geschat dat de varkens- en pluimveesector in een 'worst case scenario' zelfs tot 30 à 40% zal inkrimpen. In dit scenario is berekend wat er gebeurt als ook Argentinië en Brazilië, na de VS, overstappen op een groot-schalige teelt van transgene gmo-soja, die in de EU niet is toegelaten. De aanvoer van soja naar de EU neemt sterk af. De Europese mengvoerindustrie moet dan alternatieve, veel duurere grondstoffen inkopen, waardoor de voerprijs fors oploopt.

Valutakoersen

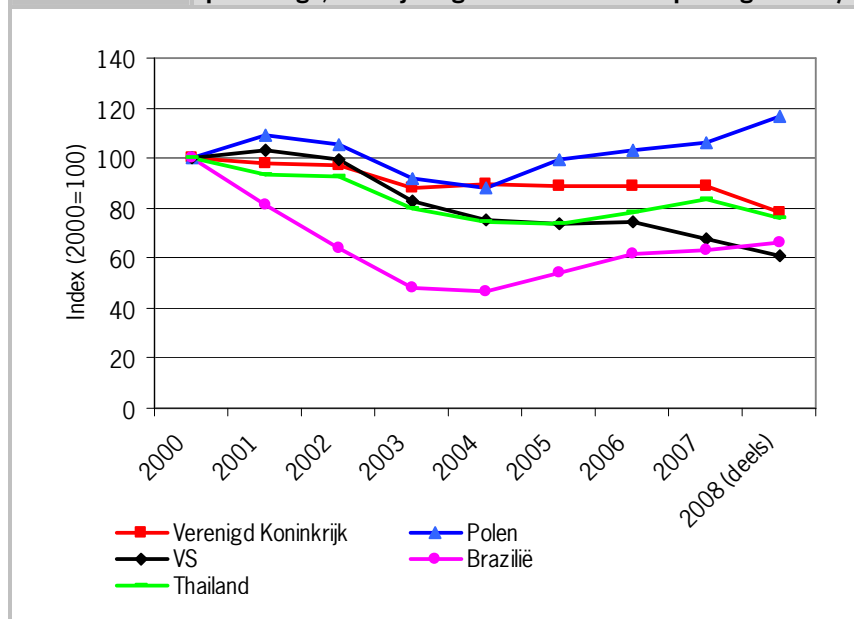
Valutakoersen spelen een belangrijke rol in de exportpositie van een land. De belangrijkste concurrenten binnen Europa hebben de euro als geldeenheid. Dit geldt echter niet voor het Verenigd Koninkrijk (VK) en Polen. Uit figuur 6.1 blijkt dat de koers van de Poolse munt sinds 2004 (het jaar van toetreding tot de EU)

gestegen is. De concurrentiepositie van de Poolse pluimveesector bij export is hierdoor verzwakt. De wisselkoers van de pond is tussen 2004 en 2007 stabiel gebleven ten opzichte van de euro.

De koers van de Braziliaanse real ten opzichte van de euro is tussen 2004 en 2007 gestegen. Dit betekent dat de exportpositie van de Braziliaanse pluimveesector op de EU-markt de laatste jaren minder sterk geworden is.

De Amerikaanse dollar is de laatste jaren in waarde gedaald ten opzichte van de euro. Hierdoor wordt het gemakkelijker voor de VS om pluimveevlees te exporteren. De lage dollarkoers is de belangrijkste reden dat de VS in deze studie in kostprijs (uitgedrukt in euro's) gelijk uitkomt met Brazilië.

Figuur 6.1 Relatieve verloop van de wisselkoersen van de euro ten opzichte van de valuta in enkele concurrerende landen (als percentage, waarbij het gemiddelde in 2000 op 100 gesteld is)

Situatie in 2008

De situatie in 2008 wordt gekenmerkt door hevige schommelingen in prijzen voor veevoergrondstoffen evenals grote fluctuaties in wisselkoersverhoudingen van valuta. In de eerste helft van 2008 bleef de prijs van vleeskuikenvoer verder stijgen. Vanaf augustus 2008 kwam er een kentering met daarna een gestage

afname van de prijs. Door de hogere voerprijzen steeg natuurlijk ook de kostprijs. Over de eerste zes maanden van 2008 was de kostprijs in Nederland gemiddeld 85 cent per kg levend gewicht. Echter in alle landen genoemd in deze studie, was sprake van een verhoging van de voerprijs en dus ook in kostprijs van kuikenvlees. Ook op de markt voor valuta was sprake van grote schommelingen. In de eerste acht maanden van 2008 (zie figuur 6.1) waren er belangrijke veranderingen in de koers van de Poolse zloty en het Engelse pond. De hogere koers van de zloty verzwakt de concurrentiepositie van de Poolse pluimveesector bij export. De lagere koers van het pond betekent de concurrentiepositie van de sector in het VK verbeterd wordt. Echter, de concurrentiepositie voor Nederland als exporteur van pluimveevlees naar het VK is daarmee verzwakt. Op de wereldmarkt kon de VS haar exportpositie verbeteren doordat de Amerikaanse dollar in waarde daalde ten opzichte van de belangrijkste concurrent Brazilië.

Vergelijking in 2000 en 2004

De resultaten van deze studie kunnen vergeleken worden met die van twee voorgaande LEI-studies met als basisjaar 2000 (Bondt en Van Horne, 2002) en 2004 (Van Horne en Bondt, 2006). Figuur 6.2 geeft een overzicht van kostprijzen voor de verschillende landen voor het basisjaar 2000, 2004 en 2007. Voor alle landen is de kostprijs tussen 2004 en 2007 gestegen. Wat verder opvalt, is dat het verschil in kostprijs in Nederland met Duitsland en Frankrijk groter geworden is in vergelijking met 2000 en 2004. Dit betekent dat de relatieve positie van Nederland ten opzichte van Duitsland en Frankrijk verbeterd is. De positie van de vleeskuikenhouders in het Verenigd Koninkrijk is verder verslechterd als gevolg van de ongunstige wisselkoers tussen het pond en de euro.

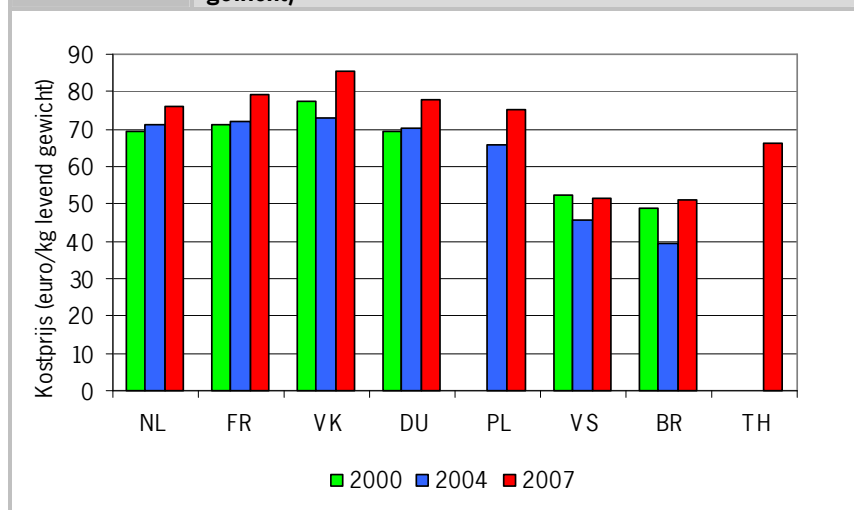
Het relatieve verschil in kostprijs tussen Nederland en Polen is tussen 2004 en 2007 afgenomen. Dit kan verklaard worden door de toetreding van Polen tot de EU in 2004 waardoor de Poolse pluimveehouders te maken kregen met Europese wet- en regelgeving. Ook is tussen 2004 en 2007 de wisselkoers van de zloty ten opzichte van de euro gestegen waardoor de Poolse kostprijs uitgedrukt in euro's verhoogd wordt.

Het verschil in kostprijs tussen Nederland en de Verenigde Staten is verder toegenomen. In 2000 was de kostprijs in de VS 75% van de Nederlandse kostprijs. In 2004 was deze verhouding 64% en in 2007 68%. Deze veranderingen kunnen vooral verklaard worden door ontwikkelingen in wisselkoersverhoudingen tussen de dollar en de euro.

De kostprijs voor kuikenvlees in Brazilië, uitgedrukt in euro's, is tussen 2004 en 2007 fors gestegen. Dit was vooral het gevolg van veranderingen in de wis-

selkoers. Was de kostprijs in Brazilië in 2004 nog 55% van de Nederlandse kostprijs, in 2007 was dit 67%. Voor Thailand kan geen vergelijking tussen de jaren gemaakt worden, omdat dit land in de voorgaande studies niet was meegenomen.

Figuur 6.2 Kostprijzen in verschillende landen zoals is berekend voor het basisjaar 2000, 2004 en 2007 (eurocent per kg levend gewicht)

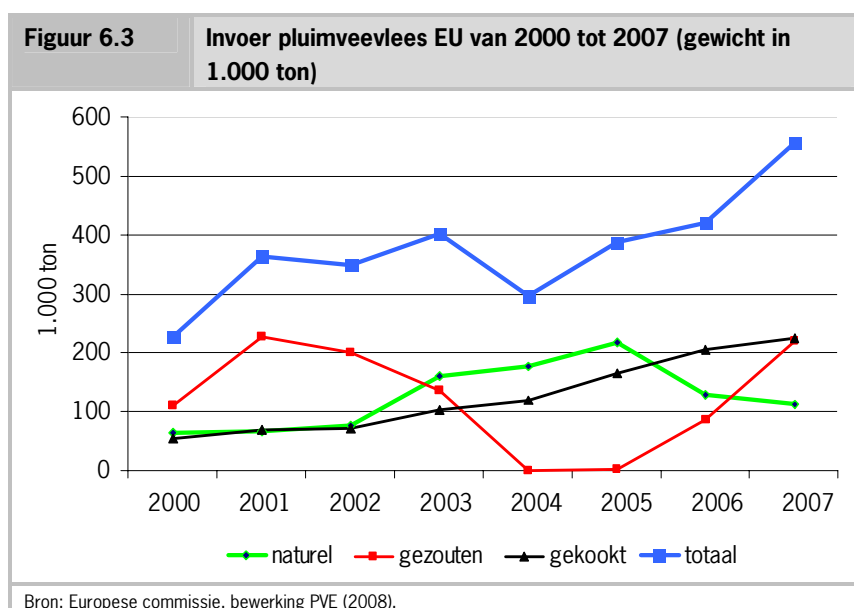

Import van kipfilet

In Europa en dan vooral in Noordwest-Europa, betreft de consumentenvraag naar pluimveevlees vooral kipfilet en in veel mindere mate pootvlees. Dit betekent dat de vraag naar de verschillende delen van het kuiken niet in evenwicht is met het aanbod. Als gevolg hiervan wordt enerzijds pootvlees geëxporteerd naar landen buiten de EU (onder andere Oost-Europa) en anderzijds vindt er import plaats van kipfilet uit derde landen (onder andere Brazilië). Hierbij moet vermeld worden dat de geïmporteerde kipfilet bevroren wordt aangeboden en dat dit product vooral gebruikt wordt voor verdere verwerking tot (samengestelde) diepvriesproducten. De aanbiedingsprijs van kipfilet uit Brazilië, franco Rotterdam, was in 2007 tussen 2,00 en 2,40 euro per kg filet. Voor gezouten en gekookte kipfilet zijn er door de EU in 2007 invoercontingenten ingesteld van respectievelijk 264.245 ton en 230.453 ton. Binnen een contingent zijn de invoerheffingen laag (0,20 tot 0,40 euro per kg filet). Buiten het contingent en voor naturel filet geldt er een basishef-

ving van 1,02 euro en, afhankelijk van de aanbiedingsprijs, een aanvullende heffing van 0,30 a 0,40 euro per kg. Figuur 6.2 geeft de ontwikkeling in EU-importen voor kipfilet tussen 2000 en 2007.

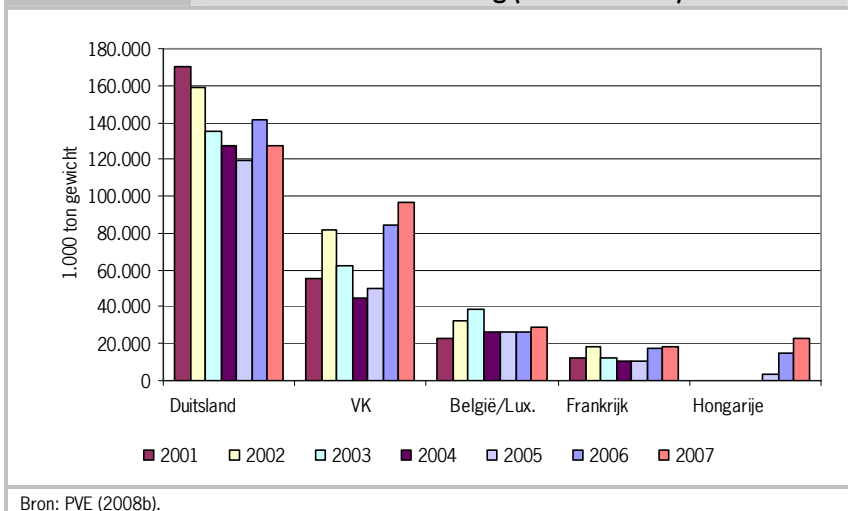
Figuur 6.3 laat zien dat de laatste jaren de invoer van kipfilet met een lage invoerheffing (gezouten filet en gekookte filet) is toegenomen. Ondanks de hoge invoerheffing wordt er naturel kipfilet ingevoerd uit derde landen. Geconcludeerd kan worden dat de invoercontingenten de komende jaren de invoer van gezouten en gekookte kipfilet zullen beperken tot een bepaald maximum. Maar buiten deze contingenten blijft invoer van naturel kipfilet economisch aantrekkelijk ondanks de hoge EU-invoerheffingen. De ingevoerde hoeveelheid naturel kipfilet zal beïnvloed worden door de verschillen in kostprijs tussen de EU landen en derde landen (zoals onderzocht in de studie) en door wisselkoersverhoudingen.

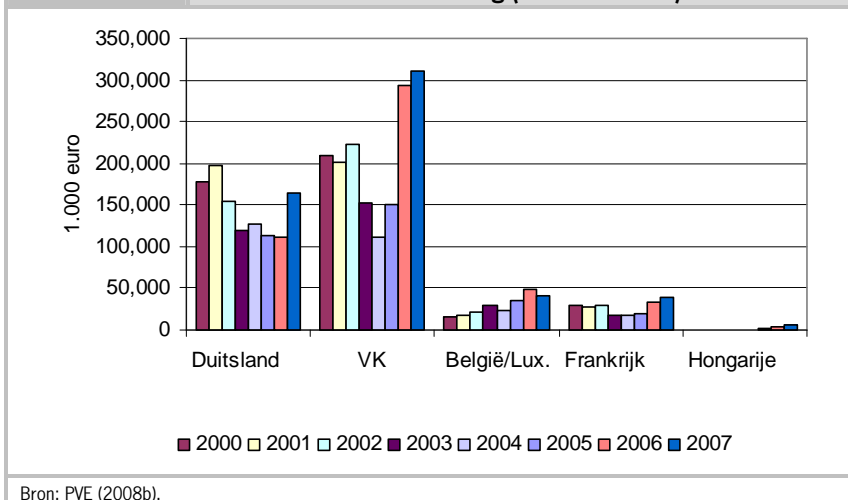
Export van verse kip

Van de totale Nederlandse productie wordt meer dan de helft geëxporteerd. De belangrijkste afzetmarkten voor vers pluimveevlees zijn Duitsland en het Verenigd Koninkrijk (VK). Figuur 6.4 en 6.5 geeft de ontwikkeling van hoeveelheid en de waarde van de export naar de belangrijkste bestemmingen in de periode 2000 tot en met 2007. Uit de figuren blijkt dat de Duitsland qua hoeveelheid de

Figuur 6.4 Uitvoer van vers kuikenvlees (in tonnen geslacht gewicht) uit Nederland naar bestemming (2000 tot 2007)

Figuur 6.5 Uitvoer van vers kuikenvlees (in waarde x 1.000 euro) uit Nederland naar bestemming (2001 tot 2007)

belangrijkste bestemming is en dat het Verenigd Koninkrijk qua waarde de belangrijkste markt is. Zoals uit deze studie blijkt, heeft Nederland de laatste jaren een

duidelijk lagere kostprijs dan de producenten in het Verenigd Koninkrijk. Dit kan dan ook voor een belangrijk deel de toename in export naar het VK verklaren.

Literatuur

Backus, G., P.Berkhout, D. Eaton, T. de Kleijn, E. van Mil, P. Roza, W.Uffelmann, L. Franke en B. Lotz, *EU policy on GMOs; a quick scan of the economic consequences*. Rapport 2008-070. LEI Wageningen UR, Den Haag, 2008.

Bondt N. en P.L.M van Horne, *Kostprijsontwikkeling kuikenvlees. Basisjaar 2000*. Rapport 2.02.12, LEI Wageningen UR, Den Haag, 2002.

EC, *Economic impact of unapproved GMOs on EU feed imports and livestock production*. European Commission, DG Agriculture and Rural Development, Brussels, AG/GMO/no D. 2007.

EC, *Invoer pluimveevlees EU per land van oorsprong 2000 tot en met 2007*. Cijfers Europese Commissie, bewerking door PVE. 2008.

EFSA, Report of the Task Force on Zoonoses Data Collection on the Analysis of the baseline survey on the prevalence of Salmonella in broiler flocks of Gallus gallus in the EU, 2005-2006. In: *The EFSA Journal* 98, p. 1-85. 2007.

Ellen, H., J. van Harn en I. Vermeij, *Exploitatiekosten ammoniakemissiearme systemen vleeskuikenhouderij*. Rapport 108. Animal Sciences Group Wageningen UR. 2008.

Horne, P.L.M. van en S. Goddijn, *De Braziliaanse pluimveevleessector*. LEI project 30221. LEI Wageningen UR, Den Haag, maart 2005.

Horne, P.L.M. van en N. Bondt, *Kostprijsontwikkeling kuikenvlees 2004-2010*. Basisjaar 2004. Rapport 2.06.02. LEI Wageningen UR, Den Haag, mei 2006.

LEI Wageningen UR, www.lei.wur.nl, Voerprijzen, oktober 2008.

Luesink, H.H., P.W. Blokland en L. Mokveld, *Mestmarkt 2009-2015. Een verkenning*. Rapport 3.08.04. LEI Wageningen UR, Den Haag, april 2008.

NCC, National chicken council, *Autopsy of a broiler cost breakdown*. Washington D.C., 2007.

Newton, J. ADAS. Persoonlijke communicatie. April 2008.

PVE, 'Wijziging actieplan salmonella vleeskuikens per 1-1-2009'. Zoetermeer, 3 november 2008, www.pve.nl. 2008.

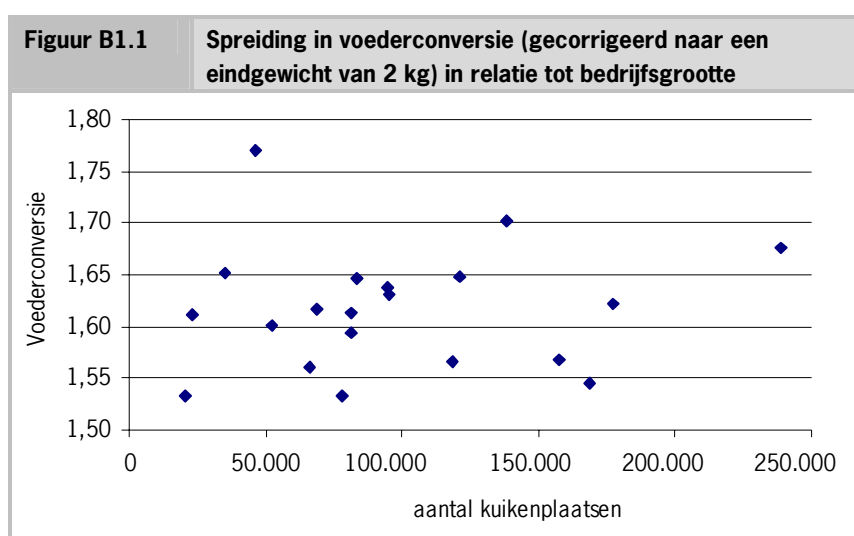
PVE, Cijferinfo pluimveevleessector. Handelscijfers t/m kwartaal 4 2007/2006. Productschappen Vee, Vlees en Eieren, Zoetermeer, www.pve.nl. 2008.

Stijnen, D., E. de Bakker, J. Teeuw, M. van der Spiegel, R. de Graaff en M. Brake, *Diermeel in diervoeders? Een methodische discussie met stakeholders*. Rapport 2008-003. LEI Wageningen UR, Den Haag, 2008.

Bijlage 1

Verschillen in kostprijs op vleeskuikenbedrijven

Om de verschillen in resultaat tussen de vleeskuikenbedrijven te beschrijven is in hoofdstuk 2 de kostprijs weergegeven van twintig bedrijven met vleeskuikens. Voor het technisch resultaat is de voederconversie een belangrijk kengetal dat ook een grote invloed heeft op de uiteindelijke kostprijs. De betaalde voerprijs is een belangrijk economisch kengetal dat eveneens een directe invloed heeft op de kostprijs. Om de verschillen te illustreren wordt in deze bijlage voor beide kengetallen een figuur gegeven met daarin dit kengetal voor alle bedrijven. Tevens worden de voederconversie en voerprijs gerelateerd aan de bedrijfsgrootte van de bedrijven. Voor beide kengetallen is de relatie met bedrijfsgrootte niet significant.

Figuur B1.2 Spreiding in voerprijs in relatie tot bedrijfsgrootte

